

„És ami még ennél is fontosabb: a megbocsátásra elsősorban nem annak van szüksége, aki a vétet elkövette, hanem annak, aki elszenvedte a sérelmet.”

► **Megbékélés – a lélek mélyén** – 9. oldal

„2007-ben is jó arra gondolni, hogy egyházunkban 1989-ben egy gyülekezeti lelkes már félelem nélkül szót emelhetett a püspök-elnöknél egy neki nem tetsző döntés esetében, illetve egy kerületi felügyelő a nyilvánossággal élhetett az ügyben.”

► **Rendezni végre közös dolgainkat...** – 8. oldal

„Noha manapság már az evangélikusok kisebbségben élnek a megyeszékhelyen, azt fontosnak tartottuk, hogy a jubileum minden rendezvénye nyitott legyen a város számára.”

► **Jubileumi tanév – új módszertannal** – 7. oldal

Utcamisszió a Ferencvárosban ► 3. oldal
Az evangélikus egyházművészet első doktora ► 5. oldal
Tiszta küzdelem – Isten oltalmában ► 3. oldal
Akié az Útmutatót köszönhetjük ► 10. oldal
Intézményfinanszírozás a politika erőterében ► 6. oldal
Egyházi levéltárosok az egykori árvaházban ► 7. oldal

Egy kis gyülekezet nagy öröme

A Veszprém megyei Kamond evangélikus gyülekezete mindig a közeli Kertához tartozott. Bár filia lévén soha nem volt helyben lakó papja, egykor a falu közepén mégis saját temploma és iskolája állt.

A templomot az ötvenes években rossz állapota miatt lebontották. Az egyházközösség vezetősége néhány évvel később vett egy nagyobb telket templom-építés céljából. Már az építványt is odavitték, de engedélyt nem kaptak az építkezésre. Horváth Jenő gondnok – a gyülekezet jelenlegi, azonos nevű gondnokának édesapja – kitartó közbenjárására a helyi termelőszövetkezet elnökségével 1965-ben sikerült egy megállapodást kötni; ennek értelmében a falu közepén vett telket elcserélték egy má-

sikra, melyen egy lakás és egy romos istálló állt. A lakást hamarosan lebontották, csupán egy szobát hagytak meg gyülekezeti teremnek. Két évvel később az istállót átépítették torony nélküli templommá, majd 1991-ben tornyot építettek hozzá.

Nemrégiben úgy döntött a gyülekezet presbitériuma, hogy a meghagyott, rossz állapotban lévő helyiséget is lebontják, és a falu közepén álló egykori iskolaépületért kárpótlásként kapott összegből új gyülekezeti házat építenek.

Tervük valóra vált: az új épületet július 7-én, szombaton szentelte föl Ördög Endre, a Veszprémi Egyházmegye esperese. A maroknyi gyülekezet és a három hittanos a jövőben méltó helyen lehet

együtt a téli időszakban az istentiszteleten és a hittanórákon.

A hálaadó istentisztelet igehirdetője, Ittész János püspök Zsolt 103,1–5 alapján tartott prédikációjában felhívta a figyelmet arra, hogy ajándék ez a ház, amely hirdeti, hogy Jézusban van örömünk forrása.

Az istentisztelet utáni közgyűlésen Nagy Zoltán, a gyülekezet lelkesze köszöntésében elmondta, hogy a több mint kétfélmillió forintos beruházást az egyházmegye félmillió forinttal támogatta, az önkormányzat is segítette, és adományokkal, valamint társadalmi munkával a gyülekezet tagjai is hozzájárultak a költségekhez.

■ MENYES GYULA

Oktatási stratégia és jövőkép

► **Pedagóguskonferenciával zárult a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium jubileumi tanéve. Az ország tízennygy városából, a Magyarországi Evangélikus Egyház valamennyi közoktatási intézményének tantestületéből mintegy kétszázötven tanító, általános és középiskolai tanár látogatott az alkalomra Nyíregyháza és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legrégebbi középiskolájába.**

Az országos evangélikus pedagóguskonferencián azonban a dicső múlt, a kétszáz év fordulatközpontú gazdag eseménysora épp csak az alkalomra készült emlékjáték bemutatásának idejére került a figyelem középpontjába: a rendezvény sokkal inkább a közoktatás 21. századi kihívásaira, az arra adandó megfelelő válaszok megfogalmazására fókuszált. Az evangélikus iskolák oktatási stratégiájáról, reális jövőképeiről, illetve az úgynevezett kompetenciaalapú oktatás megvalósításának, fejlesztésének és mérésének lehetőségeiről szólt a nyíregyházi rendezvény.

Mint ismeretes, nemzetközi összehasonlító felmérések hívták fel a figyelmet arra, hogy bár a magyar diákok műveltsége, tudása igen magas színvonalon áll, a hazai oktatás nem fejleszti megfelelően azokat a készségeket, ké-

peségeiket, melyek a mindennapi életben nélkülözhetetlenek. A problémamegoldás, az egyes tanórákon megtanult ismeretek helyzetbe igazított alkalmazása nem erőssége annak, aki magyar iskolában tanul, ezért elodázhatatlan a pedagógiai módszerek megújítása. A porosz oktatási rendet az önálló feladatmegoldással ötvözött csoportmunkának, a tekintélyelvűséget a tudáselvűségnek kell felváltania. Az összefüggéseket feltáró, a rendszerező gondolkodást fejlesztő oktatási módszerekre van tehát szükség.

Az Európai Unió Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Programja (HEFOP) támogatja azokat az intézményeket, melyek élen járnak a korszerű oktatási tartalom és az azokhoz vezető módszertan kidolgozásában. Mint a konferencián kiderült, az evangélikus egyház négy intézménye – a vendéglátó nyíregyházi gimnáziumon kívül az aszói, a győri és az orosházi középiskola – is pályázatot nyert, az elmúlt tanévük a projekt maradéktalan megvalósításának jegyében telt. A pályázati támogatás révén multimédiás számítógépek, laptopok, interaktív táblák ébresztenek kedvet korunk gyermekeiben a tanuláshoz ezekben az intézményekben, tanáraik pedig intenzív továbbképzéseken sajátítják el a korszerű tanítási módszereket.

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban elvégzették a pedagógiai program átdolgozását, a válasz-

tott kompetenciaterületekhez kapcsolódó oktatási programcsomagok adaptálását. A konferencián a három alapvető kompetenciaterületnek megfelelően szövegértés-szövegalkotás, matematika-logika, illetve idegen nyelv szekcióban tarták a résztvevők elé eddigi eredményeiket a programban már tapasztalatot szerzett szakemberek.

A háromnapos rendezvény hétfőn ünnepi istentisztelettel kezdődött – D. Szabik Imre nyugalmazott püspök szolgálatával – a Nagytemplomban, majd a nyitóelőadásban dr. Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója az egyházi iskolák jövőjéről szólt. Utalva az egri várkapitány, Dobó István szavaira – „A falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében” – az előadó a tanár szerepének, jelentőségének mindenekelőtt való fontosságát hangsúlyozta. A jövő evangélikus iskolájának stabilitást kell nyújtania a gyerekek számára, hogy azt érezze: ez egy rendezett, jó világ, amelyben érdemes élni, tanulni, erőfeszítéseket tenni a tudásért. Ezt az érzetet a tanárnak kell megteremtenie, hisz rajta múlik minden, miután bezárult mögötte a tanterem ajtaja. Képesnek kell lennie letenni a külvilág és a magánélet gondjait, hogy mindezek ne zavarják akkor, amikor jó pedagógiai érzéssel és az élő hit által vezérelve kell foglalkoznia a rábízottakkal.

► **Folytatás a 6. oldalon**

Békesség nékem

A fővárosban autóval evickelve egyik dugóból a másikba mélyreható ismeretekre tehet szert az ember – az emberről. Leginkább fékezhetetlen indulatainkról, amelyek elszabadulnak egy-egy káromkodás, dudálás, „csak azért sem engedlek be” manőver formájában.

Az ember csak nézi, hogy a közösségi tér (az úttest) milyen pitiáner ügyek miatt válik harctérre – aztán fájdalmasan veszi észre magán, hogy egy-egy vélt vagy valós érdeksérelem után benne is milyen indulatok szabadulnak el a másikkal szemben. Biztos megvan az oka – közlekedépszichológusok a megmondható – hogy a hétköznapi emberi indulatok miért éppen ezen a harctéren ütőznek ki a legféltelenebbül, de most nem is ez az érdekes számomra. Sokkal inkább az a kérdés: ha itt, lényegében jelentéktelen okokból, ilyen mértékű gyűlölet képes eluralkodni, mi történik az ennel sokkal keményebb „harctereken”, az élet igazán fontos közösségi terein? Ha ilyen indulatok képesek elurálni tetteinket a lényegtelenben, mit teszünk a lényegesben?

De nem akarok álnaivnak tűnni, a választ úgyis mindenki tudja. Legyintünk is eleget balra is, jobbra is a közéleti acsarkodás láttán, önértékes demokratiként még akár azt is hozzátesztük, hogy nem ezért fizetjük a politikusokat.

Mit mondunk azonban önértékes keresztényként, önértékes evangélikusként? Mondhatunk-e bármit, ami hiteles? Számon kérhetjük-e a közéleti békétlenséget akkor, amikor a mi szűkebb köreinkben, magunk között, egyházunkban is ugyanazok a mechanizmusok működnek a mi közösségünknek megfelelő szinten, amelyeket a közéletben vagy éppen a dugóban számon kérünk?

Saját közösségi múltunknak ugyanúgy megvan a maga éppen aktuálissá váló teherterelei, mint a közéletnek (Horn-kitüntetés – Káldy-megemlékezés), mint ahogy „reformjai” is (egészségügyi reform – liturgiai reform) vagy a nagyon gyakorlati beruházási kérdések (a kormányzati negyed építése – az Üllői úti székház ügye). Sőt a kérdések megválaszolásában, az ügyek kezelésében elkövetett hibák is kísértetiesen hasonlítanak a nagypolitika történéseihez. A liturgia-vagy székházügyben minden érintett egy dologban megegyezik: azért, hogy ilyen mélyen megosztó kérdésekké váljanak ezek, leginkább a hibás kommunikáció tehető felelőssége...

Mintha újra és újra együtt kapná meg a maga szintjén a magyar közélet és a magyar evangélikusság ugyanazokat a feladatokat – és mindkettő ugyanúgy, ugyanolyan dicstelenül bukik el a megválaszolásban, a továbblépésben.

Éreztük, ilyen békétlen közegben nem is lehet igazán fontos dolgokat kibeszélni és megoldani. Fel is írtuk találgatásunk zászlójára: „Békesség néktek!” És jó helyen keresünk. De a fenti ügyek párhuzamosságának láttán ugyancsak eszébe jut az embernek a közéleti megbékélési programok, szándékok tizenhét éves kudarcsorozata. A békesség hiánya, a megbékélésre való képtelen-

ség ugyancsak közös teherterele az egész magyar társadalomnak és a magyar evangélikusságnak.

A közéleti megbékélés lehetőségeiről eszméletlenül szólt Paks polgármestere köszöntőjében: „Nem fogunk megbékélni magunktól, mert már késő. Segítségre van szükségünk, mert nekünk már csak a harchoz van bátorságunk. A megbékéléshez, a kiengesztelődéshez kellene az igazi bátorság, de már nem vagyunk magunktól képesek ezekre.” (EvÉlet, 2007/27. szám, 7. o.) És olyan örömmel válaszolná erre az önértékes keresztény, az önértékes evangélikus: jöjjetek hozzánk mindnyájan, akik megfáradtatok a harcban – politikusok, kormánypártiak és ellenzékiek, egykori besúgók és egykori besúgottak, jobbról és balról, mindenhonnan –, és megtaláljatok nálunk a béke szigetét. Amire ti már képtelenek vagytok, arra nekünk volt bátorságunk: a megbékélésre, a gyógyító szeretetre. Fájdalmas leírni: orcátlan hazugság lenne. Mert mi, evangélikusok mit teszünk a mi Káldy püspökünkkel, a mi besúgóinkkal, a mi besúgottainkkal? Mit teszünk a mi liturgiáinkkal, a mi székházainkkal?

Ülök a dugóban, és azon merengek, mi a titka a dugóbeli békességnek, ha még létezik ilyen egyáltalán. Mi az a technika, amellyel megteremthető, megőrizhető? Nem segít a komolytlen adó hallgatása vagy a csend, de az sem, hogy a légkondicionáló berendezésnek köszönhetően legalább a forróság nem stresszel tovább. A legbékésebb pillanatot is egy szemvillanás alatt összetöri a következő autó, amelynek a vezetője elméláz a pirosról zöldre váltó lámpánál.

Hogy teremthető meg a békesség? Biztos, hogy nem a semmittevő, az elmélázónak még köszönetet is rebegető álszentségből fakad, de abból sem, hogy „retorikai bravúrok” kíséretében fekszem a dudára, és kiordítom, kidudálom magamból a feltartottság tudatának elviselhetetlen terhét.

Csak egy rövid dudaszó kellene, minden indulat, minden szó, minden gesztikuláció nélkül. De ehhez a kevéshez oly sok kell! Az „igazi bátorság”. Az biztos, máshonnan nem jöhet meg a megoldás, mint az én autóm utasteréből. Belőlem, tőlem.

„Békesség néktek!” – a Feltámadott köszönti így mindig a tanítványait. Azokat, akik besúgták, elárulták, letagadták őt. Azokat, akik korábban eltekeztették a szavait, akik azon vitakoztak, hogy ki ül majd Uruk jobbán meg balján. A megbántott, a megtagadott, az elárult szól: „Békesség néktek!”, mert ő az egyetlen, akiben békesség uralkodik, ő az egyetlen, aki valóban békességet akar közte és a tanítványok között és magukban a tanítványokban.

Csak az tud békességet teremteni a közösségben, akiben magában békesség uralkodik, aki maga meg tudott békélni azzal a múlttal, élethelyzettel, közösséggel, amelyben él. Aki valóban – minden más szándékot megelőzve – kizárólag békességet akar, és benne ezt az akaratot semmilyen más, jogosnak megalapozottnak tűnő érdek nem tudja felülírni.

■ KENDEH K. PÉTER

É L Ő V Í Z

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 6. VASÁRNAP – Ézs 43,1-7

Mi újság a szeretetpiacon?

Közismert, hogy bizonyos kémiai folyamatok csak meghatározott körülmények között játszódhatnak le. Néme-lyik savas vagy lúgos közegben, de vannak hő- és fényigényes reakciók is. Az emberi élet pedig csak „szeretetközegben” játszódik le zavartalanul és boldogan. Ezzel magyarázható csillapíthatatlan szeretetigényünk. És éppen itt van a bökkenő.

A „szeretetpiacon” nagy a kereslet, és minimális a kínálat. Sokan állnak sorban szeretetért. Nem szükséges különleges felmérés, piackutatás ahhoz, hogy felismerjük: szeretet dolgában importra szorulunk. Szűkölködünk azonban mégsem kell, mert átélhetjük, milyen nagy szeretetet tanúsított irántunk Isten az-za, hogy gyermekévé fogadott minket (1Jn 3,1). Ebben a „szeretetközegben” boldogan lehet élni.

Transzplantáció

A kőszív régi ótestamentumi jelkép (Ez 36,26). Az önző életstílus szimbóluma, amelyben az ember nincs tekintettel se Istenre, se emberre, csak a maga érdekéért harcol. A kőszívben a szeretet helyére az önszeretet lép, pedig a szeretetre éppen az jellemző, hogy nem magát akarja boldogítani, hanem másokért él. Nem a külső körülmények teszik tönkre az életünket, hanem a kőkemény szív. Ez a szklerózis, megkeményedés nem biológiailag, hanem lelkileg jelent életveszélyt.

A kőszív mellett a másik bibliai jelkép a húszív, amely szeretetet dobog, hordozza mások terhéért, és kérés nélkül is segít.

A kőszív kegyetlen realitás. A húszív Isten szeretetének csodája. Csak ez a csoda, ez az isteni transzplantáció hozhatja rendbe életünket. Minden más hamis illúzió, naiv elképzelés.

■ MADOCSAI MIKLÓS

REMÉNYIK SÁNDOR

Béke

Valami furcsa összehangolódás,
Valami ritka rend –
Széthúzó erők erős egyensúlya,
Mély belső bizonyosság idebent –
Bizonyosság arról, hogy élni jó,
Szenvedni elkerülhetetlen,
Szeretni tisztán: megistenülés,
Meghalni szép –
S a Kifejezést meglesni mindezekhez,
Megtalálni a felséges Igét:
Az Igét mindezekhez:
A Béke ez.
Orkán ordíthat aztán odaküint,
Robbanhat ezer bomba: kárbament,
De kárt nem okozott.
Bent:
Csend.
A Béke itt kezdődik.
Bent:
Csend.
Isten hozott.

SEMPER REFORMANDA

„És aki megkereszteltetett, az halálra ítéltetett, mintha azt mondaná a pap, amikor keresztel: látod, bűnös test vagy, azért megfojtalak téged az Isten nevében, és halálra ítélek az ő nevében, hogy veled együtt minden bűnöd meghaljon és megsemmisüljön. Így mondja Szent Pál Róma 6-ban: Krisztussal együtt eltemettünk a halálba a keresztség által.”

► Luther Márton:

A keresztség szentségéről
(Gáncs Aladár és Muntag Andor fordítása)

A keresztség Isten cselekvése

A VASÁRNAP IGÉJE

személyesen részesít a megváltásban, amelyet Jézus Krisztus kereszthalálával a világ minden bűnét hordozva szerzett. Ezért a keresztség megtörténte után a lelkes joggal mondhatja el a megkeresztelt fejére tett kézzel az ézsaiási ígét: „... így szól az Úr, a te teremtőd...: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” A keresztségben valóban ez a legfontosabb. A megkeresztelt ember élete Istené. Nem önmagáé, nem másoké, nem a világé, nem ismeretlen és bizonytalan szándékú, félelmetes, emberfölötti hatalmaké, hanem egyedül Istené. De ez elkötelezést is jelent!

A keresztségre emlékeztető vasárnapon vessünk számot: hányszor akartuk, akarjuk Istentől önmagunk számára, saját céljainkra visszaigényelni az életünket. Hányszor nem engedjük, hogy Isten tovább vezessen az úton, hányszor akartunk életünk vagy éppen hitünk egy-egy számunkra kedves állomásán letáborozni, sátrat verni vagy házat építeni... A vándor a cél felé vívó úton soha nem épít házat, amelyben életre szőlőben berendezkedne. A hajós sem vet évek

horgonyt a tenger közepén, hanem amint teheti, igyekszik tovább a rév felé.

De a keresztség nemcsak kötelez, hogy Isten akaratát követve szüntelenül haladjunk, hanem az ézsaiási prófécia második részébe foglalt ígéretet is magában rejt: „Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődés meg, a láng nem éget meg. Mert én, az Úr, vagyok a te Istened...” Ebben az ígéretben mindaddig bátran bízhatunk, amíg nem feledkezünk meg róla, hogy vándorok vagyunk. Akkor Isten velünk lesz az úton, és oltalmában van víz, se tűz nem ragadhat el bennünket, se most, se azon az órán, amikor utunk az „ismeretlen tartományba” torkollik, amikor porból vett testünket vissza kell adnunk a pornak.

Isten akkor is velünk lesz, mert meg vagyunk keresztelve, és az övéi vagyunk. Ha pedig övéi, akkor semmit sem tagad meg tőlünk: örök életében is részesít Jézus Krisztusért, a mi Megváltónkért.

■ VÉGHELYI ANTAL

Imádkozunk! Urunk, ne engedd, hogy elégedettek legyünk azzal, ameddig követésed útján eljutottunk. Segíts megértenünk akarodat, hogy tovább kell lépünk: mert a mai hitünk holnap már nem elég. Segíts, hogy szüntelenül növekedjünk a te ismeretében: akaratom megértésében és cselekvésében. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Mennyei Atyánk, köszönjük neked, hogy ahogyan vigyáztál ránk az elmúlt héten, ugyanúgy figyelj mindarra, amire most szükségünk van. Kérünk, hallgasd meg imádságunkat.

[Lektor:] Hálát adunk, Istenünk, a teremtett világért, a még ki nem pusztult állatokért, az éltető esőért, a szép környezetért. Kérünk, te őrizd meg a természet tisztaságát, te adj jó termést a gazdáknak. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgasd meg minket!

[Lektor:] Istenünk, te jónak teremtet-

ted világunkat, és az emberre bíztad, hogy őrökön felette. Megvalljuk, hogy nem tudtuk betölteni hivatásunkat, és egyre inkább úgy érezzük, valami eltört. Nálad keressük a kiutat. Tőled kérjük a megoldást, mert a szenvedés láttán mi is szenvedünk. Légy a szenvedőkkel, a gyógyítható és a gyógyíthatatlan betegekkel. Mutass kiutat a szenvedélybetegeknek. Karold fel az elnyomottakat. Bátorítsd azokat, akik már lemondtak az életről. Istenünk, oly sok még a szenvedő és a szenvedés, de hisszük, hogy sze-

reteted átalakíthatja ezt a világot. Könyörülj rajtunk Jézus Krisztusért...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgasd meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, kérünk, adj nekünk olyan egyházi közösséget, amely segít és támogat minket, mint egy nagy család, és mindig segít a helyes út megtalálásában. Segíts nekünk, hogy mindezt átélhessük, és hasznos tagjai legyünk gyülekezetünknek. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgasd meg minket!

[Lektor:] Urunk, könyörgünk fiataljainkért. Adj nekik tartalmas, pihentető

AKI TITEKET HALLGAT...

Figyelve a hallgatókra

IGE+HIRDETŐ

és a benne élők világát. Nem maradhat örök időtlenségben és távolságban, hanem ma élő emberek mai, aktuális kérdéseire kell választ adnia.

Igehirdetőként nem tekinthetünk el attól a kulturális környezettől, amelyben azok élnek, akiket meg akarunk szólítani az örök kincsel, az evangéliummal. Távolító feltételek, sokszínűség, különböző értékek és életmódok ellenére személyesen és személyre szabottan lehet közel hozni a ránk bízott mondanivalót. Minden fáradságot megér úgy megfogalmazni a hit tartalmát, hogy elérje a ma emberét. Ezért van helye a sokféle istentiszteletnek, a speciális célzott és irányított igehirdetésnek, az alkalmak sokrétűségének. Ezért érdemes az egyház és a gyülekezetek arculatával, karakterével, a szakrális kommunikáció eszközeivel foglalkozni.

Az egyháznak és az egyház igehirdetésének azonban mégsem egyszerűen az igények kielégítése a feladata. Nem rendezvényszervezők vagyunk, a gyülekezet nem kulturális egyesület vagy szórakoztatóközpont csupán. Fesztiválokat, találkozót szervezni, kapcsolódásra vágyó emberek szabadidejét érdekes programokkal kitölteni más is képes. Az egyháznak, a gyülekezet közösségének mai kontextusba helyezve újra fel kell fedeznie, meg kell fogalmaznia azt – először a maga, majd a környezete számára –, hogy speciális küldetése van ebben a világban, a 21. században is.

A keretek, a megszólítás lehetőségének formái lehetnek ugyan nagyon sokfélék (az Ágostai hitvallás szerint az egyház egységéhez elegendő, hogy egyetértés legyen az evangélium tanításában és a szentségek kiszolgáltatásában), azt azonban világhosszra kell tenni, hogy mi a küldetésünk, a feladatunk, a sajátunk. Éppen azért, hogy az egyháza megint úgy tekinthessen az emberek, mint a nagy találkozás, a Krisztussal való találkozás színhelyére.

■ SMIDÉLIUSZ GÁBOR

LAPUNK OLVASHATÓ A VILÁGHÁLÓN IS A WWW.EVELET.HU CÍMEN.

Évszázados templomukat ünnepelték a zalaegerszegiek

▶ **1906. október 28-án harangszó szállt Zalaegerszegen az épülő evangélikus templom tornyából. II. Rákóczi Ferenc, Thököly Imre és a bujdosók hamvainak hazatérte okán kondultak meg először harangjai. 1907. július 7-én aztán Gyurátz Ferenc püspök felszentelte és átadta a híveknek az oly régóta áhított templomukat. Száz éve áll immár Isten háza a Göcsej fővárosában, ennek megünneplésére készült a gyülekezet.**

Ünnepi istentiszteleten emlékeztek meg az elmúlt időkről, és adtak hálát az Úrnak, hogy átségitte a közösséget a történelem

buktatóin. A zsúfolásig telt templomban ott voltak a hajdani tervező, Gerey Ernő műépítész és a kivitelező, Morandini Tamás leszámítottai, a finnországi Varkaus testvérgyülekezetének képviselői (akik ittéltek alatt megismerkedtek a fogadó családokkal, így rövid bepillantást nyerhettek a magyar emberek életébe, bejárták a Göcsejt és az Őrséget), a szór-

ványgyülekezetek tagjai és a város vezetése. A szolgálatot Szabó Vilmos lelkész mellett Szemerei János, a Somogy-Zalai Egyházmegye esperese és Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte, aki igehirdetésében kiemelte: a templom alapok az ember életében. Mindenhol jó, de a legjobb otthon, tartja a mondás, s igaz ez a templomra is. Isten mindenki máshol keresi, s vagy megtalálja, vagy nem, de a templomba bizonyosan jó helyre megy az ember, és otthonra talál.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen Ittész János megköszönte Szabó Vilmos lelkésznek, hogy 2001 óta tartó szolgálata alatt a korábban gondoktól terhelt gyülekezet példamutatónan összetartó, virágzó közösséggé kovacsolódott.

A gyülekezet emléklappal köszönetet mondott Szilvás Lászlónak, akinek a fáradságot nem ismerő munkája, irányítása alatt a város, a hívek és az egyházmegye összefogásával a templom egész belseje megújult a századik évfordulóra, és kis ékszerdobozként hirdeti tovább Isten dicsőségét...

■ NÉMETH RÓBERT

Ferencvárosi magvetés

Fesztiválszerű utcamissziót tartott július 8-án, vasárnap délután a Budapest-Ferencvárosi Evangélikus Egyházközség a IX. kerületi Ferenc téren. A gyülekezet aktív tagjai transzparenst készítették, szórólapokat osztogattak, süteményt sütöttek, zsíros kenyert kentek és – nem mellesleg – színvonalas progra-

FOTÓ: DR. BRODSZKY ILDIKÓ

mot szerveztek az érdeklődőknek. Az alkalmon többek között fellépett a Salon Brass Quintett fúvósötös, játszott a Large Room zenekar, szolgált Magyar Szilvia énekművész, a gyülekezet tagja, a gyerekeket arcfestéssel várták, a Péter Ágnes vezette csoport pedig kézműves-foglalkozásokat tartott.

A Ferenc téren egyszerre átlagosan hatvanan-nyolcvan szemlélődtek. Voltak, akik csak pár percre szakították meg a vasárnap délutáni sétájukat, és hallgattak bele az éppen zajló programba, mások hosszabban is elidőztek, és néhány komoly beszélgetésre is sor került.

„Jogos a kérdés, hogy egy – egyelőre még – templom és pa-

rókia nélküli, fennmaradási gondokkal küzdő gyülekezetnek szabad-e ennyi pénzt áldoznia arra, hogy megmutassa magát és azt, hogy mit akar elérni, hiszen nem tudhatja, lesz-e eredménye, »látzatja« a dolognak... De a magvető sem latolgatja vetés előtt minden egyes mag esetében külön-külön, hogy az vajon ki-

nő-e majd, és hoz-e termést! Elszórja, a többi pedig rábizza a Teremtőre” – mondta Koczor Tamás helyettes lelkész, az alkalom kezdeményezője.

A ferencvárosi gyülekezet most mindenesetre elvetette a magot. S hogy egy részük „jó földbe hullt”, arra álljon itt két példa: az utcamisszió ideje alatt egy Svájcban élő hazánkfia az egyházközség éppen most épülő új gyülekezeti központja és az idősek számára kialakítandó, Borostyán nevet viselő garzonház felől érdeklődött, egy hatgyermekes asszony pedig bejelentkezett, hogy a gyermekeit – mind a hatot! – szeretné megkereszteltetni...

■ – VITÁLIS –

Bionap az evangélikus templom javára

▶ **Az elmúlt szombaton az ország hét településének egy-egy vezető biogazdaságában rendezték meg az I. országos bionapot. A nagyszabású esemény fővédnöke Gráf József földművelési és vidékfejlesztési miniszter volt. Az egyik régiós helyszín a Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó, két év múlva fennállásának nyolcszázadik évfordulóját ünneplő Rábcakapi község volt. A bionap szervezői nagyon szép gesztust tettek a helyi evangélikus gyülekezet felé: a rendezvény bevételét felajánlották a rossz állapotban lévő evangélikus templom tatarozására.**

A Magyar Biokultúra-szövetség és a Nyugat-dunántúli Biokultúra-egyesület szervezte esemény házigazdája Németh István rábcakapi biogazdálkodó volt. Megnyitóbeszédében dr. Roszík Péter, a biokultúra-egyesület elnöke felhívta a résztvevők figyelmét a környezettudatos életmód és a vegyszermentes étkezés fontosságára. A helytelen táplálkozás szomorú következményei jól láthatóak a lakosság rossz egészségi állapotán. A biotáplálkozás az egyetlen egyszerű megoldás, ha el akarjuk kerülni az emberi szerve-

áldotta meg a kiállított termékeket, majd szakmai előadások következtek. A kísérő programok között állatsimogató, biotató, bioételek kóstolása, biovásár, citerazene, kenyérsütés, lovas programok, folklórműsor, rábaközi percc készítése, íjászat, lovaskocsikázás szerepelt.

A színes kavalkád alatt több bográcsban is rottyogott az étel. Vegetáriánus grillételek, köleses lecsó, babgulyás, töltött káposzta, szürkemarhapörkölt és szigetközi halászlé között választhattak a résztvevők, illetve sza-

FOTÓ: KISS MIKLÓS

zetbe nem való, idegen anyagok bevételét – hangsúlyozta Roszík Péter. Ennek a bionapnak egyik fontos feladata, hogy elmozdítsa az embereket az egészségesebb étkezés, vagyis az egészségesebb életmód irányába.

A köszöntők elhangzása után Tubán József, a gyülekezet lelkésze

vazhathattak, hogy melyik étel nyerve el „a legfinomabb íz” kitüntető címet. Az ételek kóstolása ingyenes volt, de a vendégek adományait köszönettel fogadták. Az így befolyt összeget fordították azután az evangélikus templom javára.

■ KISS MIKLÓS

Tiszta küzdelem – Isten oltalmában

A bátor tetteket nem követi mindig azonnali siker és elismerés, mégis hatalmas jelentőséggel bírnak. Akik ezeket a tetteket véghezvitték, akik Istenben bízva, Isten oltalmazó erejére hagyatkozva mertek és mernek cselekedni – ők azok, akik előrelendítik a dolgokat.

A történet számomra 1998 őszén, közvetlenül esperessé választásom után kezdődött. Egy napon egy lelkes kis négyfalu-si csapat keresett meg irodámban azzal a kéréssel, hogy esperesi tisztennél fogva egyházi segédlettel tegyék meg mindent azért, hogy a több ezer négyfalusi csángó magyarnak épülőknél közösségi háza, egy olyan missziói, kulturális, pontosan fogalmazva multifunkcionális közösségi központ, amely az egész hétfalusi magyarság lelki, szellemi, társadalmi fejlődését, önszerveződését szolgálja.

Ezeknek az embereknek a lelkesedése nemcsak engem, hanem lelkészársamat, Kajcsa Lászlót is magával ragadta: ő is szívvel-lélekkel csatlakozott az álomszövegű lelkes kis csoportjához. Álmodon kezdünk, tervezgetünk, rajzoltunk, számoltunk, és nagyon sokat vitakoztunk.

Bízva Isten segítségével, lelkipászortársaim és az itteni emberek lelkesedésében, áldozatkészségében – talán kissé könnyelműen, de – ígéretet tettem: ha Isten is úgy akarja, akkor Négyfalunak lesz egy korszerű, minden igényt kielégítő keresztény közösségi háza, lesz csángó ház, meglesz a központ, pótolni fogjuk a fél évszázados hiányt.

Én hiszek a csodákban.

Töretlen hittel, imádsággal, reménységgel és sok-sok optimizmussal nekifogtunk a munkának ennek a szinte utópisztikus tervnek a megvalósítására.

Nem mondom, az építkezés során voltak bőven kritikus pillanatok is, amikor úgy éreztük, nincs tovább, a dolgok megrekedtek, hiábavaló küzdelem az egész. És voltak bőven szkeptikus hangok is, voltak kritikák, akadtak a „partvonalról” bekiabáló drukkerok, akik ily módon igyekeztek okosítani bennünket, hogy miként kellett volna jobban csinálni. Nem hiányoztak az álmatlan éjszakák sem, amikor az egész erőkön felüli vállalkozásnak éreztük.

A június végén felszentelt ház azonban áll, és ez nagyszerű.

A krízisben, a legnagyobb bizonytalanságban, a mélypontra tapasztalhatjuk meg a legtisztábban annak realitását, amit a 46. zsoltsz. első sorai mondanak: „Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.” Hogy ez mennyire igaz, ezt bizonyítja a tragikus sorsú székely falu, Mádéfalva templombejáratának felirata (1764., siculicidium): „Boldog az a nép, mely tud ünnepelni / Arcod fényében Uram járni-kelni.” Ezt a nagyon pozitív kicsengésű, lírai hangvételű hitvallást éppen azon a Mádéfalván vésték kőbe, ahol tragédiák és megpróbáltatások sorozata jellemezte a faluközösség múltját.

Hitvalló őseink pontosan tudták, hogy az Isten fényében való járás, a Co-

ÉGTÁJOLÓ

ram Deo lét, Isten valóságának mély megtapasztalása az igazi közösségi lét tartópillére. Isten fényében járni, Istennel építeni a jelent és a jövőt – ez az, ami mindent összefog, mindent megelevenít, értelmet és szilárd alapot ad.

Vallom, hogy az a nép, egyház vagy közösség lesz életképes, növekvő, értékteremtő és igazán minőségi, amelyik kettős nyitottságban fogalmazza meg létét: nyitottnak lenni Isten, és nyitottnak lenni az embertárs felé.

„...azok, akik ragaszkodnak Istenükhöz, bátor tetteket visznek véghez.” (Dán 11,32b) Kempis Tamás írta: „Ne sokat latolgasd, ki van veled, ki van ellened, azon légy, azzal törődj, hogy Isten veled legyen mindenben, amit teszel. Legyen tiszta a lelkiismereted, akkor Isten erős védelmeződ.”

Ma itt Erdélyben tiszta lelkiismerettel vívunk küzdelmünket egyházi és nemzeti létünkért, hitünkért, kultúránkért, iskoláinkért, egyetemünkért, intézményeinkért. Harcolunk egy megtisztult közéletért, minden ember méltóságáért, az igazságért, egy emberibb, egy új minőségi létért. Csak ebben a tiszta küzdelemben tudjuk megtapasztalni, átélni, mé-

lyen átérezni, hogy egyedül Istennél van a segítség. Ő a mi erős várunk, ő a mi oltalmunk.

Nem sokkal az első világháború után, a számunkra tragikus trianoni határrendezést követően, abban a fojtó légkörben írta a *Látóhatár* című folyóirat hasábjain Makkai Sándor püspök, hogy „a kisebbségi sors emberhez méltatlan”, hogy így élni „nem lehet”. Nagyon kevesen értették meg akkor, hogy mennyire igaza van a püspöknek. Mennyire igaz az, hogy a megcsontított nyelvi, kulturális életter, a jövő kilátástalansága, az állandó megalázottság állapota, a politikai és közéleti beszűkülése, az állandó görcsös küzdelem a pusztalétért mind-mind emberhez méltatlan állapot – ma is az.

A kisebbségi, a szórványlét fogalmához ma is szinte kizárólag negatív képet társítunk – lepusztult, megszűnő iskolák, romos templomok, omladozó, pap nélküli parókiák, legelővé vált temetők, a lassú de biztos pusztulás tünete!... Ez lenne sorshelyzetünk? Ez lenne a mi sajátos erdélyi magyar kereszténységünk jelene, jövője? Ennyi a mi jövőképünk? A lassú, feltartóztatlan fogyás, a zsugorodás, a csendes rezignáció, lemondás önmagunkról?

Ha ez, akkor tényleg nem lehet, mert nem érdemes. Ne feledjük, hogy hét-nyolc évvel ezelőtt a fűrészezei, egykori evangélikus felekezeti iskola helyén ormótlan, pusztá romok álltak, pusztulást, pusztítást idéző csonkok. És

a sors iróniája, hogy még ezek az ékeletlenkedő romok sem lehettek a mieink, államosították őket, később másoknak szánták „kárpótlásul”. Ma, Istennek hála, új fejezetet kezdünk az új, korszerű gyülekezeti központtal, a Keresztény Csángó Házzal.

Nekünk, evangélikusoknak, a mi evangélikus hitvalló költőnk Reményik Sándor profetikusi cselekvési parancsa szól: „Lehet, mert kell!” – igen, lehet, mert kellett.

Nem biztos, hogy mindenre megtaláltuk a végső választ, létünkre a végső megoldást, de túl minden emberi számításon, túl minden emberi dimenzióon hiszünk abban, ami sokszor emberileg beláthatatlan, hiszünk az olyan történelemben, amelyek emberileg kiszámíthatatlanok. Hiszünk abban, hogy a történelem Ura gyakran nem az emberi történelmi távlatok és szempontok alapján cselekszik, hiszünk a csodákban – mert Isten tettei csodálatosak.

„Jöjjetek, lássátok az Úr tetteit, aki bámulatos dolgokat művel a földön.” (Zsolt 46,9)

Adorjani Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Koalíciós ultimátum az egyházaknak?

Az elmúlt napokban újra kiderült, hogy milyen következményei vannak, ha egy ország sorsát meghatározó kormánykoalíciós megállapodást kizárólag a hatalom megtartása miatt, néhány nap alatt sebtében, a legnagyobb titokban fogalmaznak meg.

Meghatározó szocialista politikusok egymásnak ellentmondva nyilatkoznak arról, mit is értenek a vasárnap módosított koalíciós megállapodás egy-egy pontja alatt. Azt, hogy a koalíciós megállapodásban foglaltak jó része kivitelezhetetlen, betarthatatlan és elfogadhatatlan, mi sem bizonyítja jobban, mint annak az egyházfinanszírozást érintő része. Ebben az MSZP-SZDSZ-koalíció úgy akar elvonni több milliárd forintot a közfeladatot átvállaló egyházi fenntartású óvodáktól, iskoláktól, szociális otthonoktól, hogy közben megfeledeknek arról, a rendszer alapjai nemzetközi szerződésben vannak lefektetve.

Kérdezzük ezért a megállapodást aláíró MSZP-SZDSZ politikusaitól:

1. Tisztában vannak-e azzal, hogy megállapodásukkal egy hatályos nemzetközi szerződést akarnak felrúgni?
2. Miért nem a nemzetközi szakértőkből álló vatikáni vegyes bizottságban kívánták napirendre venni az egyház-finanszírozás megváltoztatásának kérdését?
3. Az egyházfinanszírozás egyzetetéseket nélkülöző megváltoztatásával akarnak ultimátumot adni az Apostoli Szentszéknek és az egyházaknak?
4. Nem félnek attól, hogy a drasztikusan csökkentett finanszírozás eredményeként egyházi fenntartású óvodák, iskolák, szociális otthonok tucatjai lesznek kénytelenek bezárni, ezáltal pedig több ezer ember maradhat ellátás nélkül?

■ SEMJÉN ZSOLT, a KDNP frakcióvezetője
BALOG ZOLTÁN, az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának fideszes elnöke

Zarándokút Szent Imre nyomában

A lengyelországi Kielcébe, a Szent Kereszt-hegyre mentek háromnapos, hétvégi zarándokútra a Szent Imre születésének ezredik évfordulója alkalmából meghirdetett középkori vetélkedő győztes csapatai július második hétvégéjén.

Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke – aki a zarándoklatot vezeti – elmondta az MTI-nek, hogy a Nemzeti Fórum a Keresztény Élet című hetilappal közösen szervezte a Szent Imre-vetélkedőt az egész Kárpát-medencében.

A döntőbe huszonkét középkori csapat került be, közülük a hat győztes csapat és kísérei – összesen ötven ember – vettek részt a lengyelországi zarándoklaton.

Szent István király és Gizella királyné fia, Szent Imre herceg – a legenda szerint – egy különös vadászat emlékére a szent kereszt egy darabkáját adományozta a

kielcei Szent Kereszt-hegyen élő bencéseknek. Az épület ma az oblátus misszi-onáriusok kolostora.

A fiatalok – Nagyváradról Tibor atya kíséretében, valamint Révkomáromból, Nyárlőrincről, Gyulafehérvárról, Lovasberényből és Nyíregyházáról – legelőször Kielcébe, a Szent Kereszt-hegyre mentek, ahol szombaton fölavatták Szent Imre bronz mellszobrát, Lantos Györgyi szobrászművész alkotását.

Az ifjú zarándokok fölkeresték Oravkát, és megnézték a középkori magyar szentek freskóit. Krakkóban meglátogatták a magyar szentek kápolnáját az Isteni Irgalmasság-bazilikában. Elmentek Szent Hedvig városába, Sandomierzbe, Bem József szülővárosába, Tarnówa, fölkeresték Sary Saczban (Ószandec) a Szent Kingakolostort és -emlékhelyet és Nedec várát.

► MTI

Szélesebb körben gyakorolható a latin nyelvű misézés

XVI. Benedek pápa múlt szombaton közölt rendeletével ismét engedélyezte a latin nyelvű misézést mindazoknak a papoknak és híveknek, akik ezt kérik.

Az egyházfői dokumentum szerint ismét celebrálhatják a papok a 16. századi „V. (Szent) Pius miséjét” annak legújabb, 1962-ben XXIII. János pápa által jóváhagyott változatában azon hívek előtt, akik ezt „spontán módon kérik”. A tridentin miserend értelmében a fő imádságok latinul hangzanak el, a szentmise közben a pap hátat fordít a templomban lévő híveknek.

Ugyanakkor a plébániákon a II. vatikáni zsinat által jóváhagyott, 1970-ben, VI. Pál pápa uralkodása alatt bevezetett „köznyelvi liturgia” marad érvényben, de mindennap elhangozhat latin nyelvű mise is, akárcsak keresztelők, elsőáldozások, esküvők és temetések esetében.

A most kiadott *Summorum Pontificum* című pápai dekrétum („motu proprio”) a római katolikus egyházon belüli tradicionális irányzat régi követelésének tesz eleget. A katolikus egyházfő a valamennyi püspöknek eljuttatott levelében azzal indokolta döntését, hogy „meg akar békélni a gyermekkoruk liturgiájához ma is erősen kötődő hívekkel”. Egyúttal elítélte a modern liturgia által kel-

tett, „a tőrészhatáron túli” torzításokat, amelyek „mélyen sértik a híveket”.

XVI. Benedek emlékeztetett arra, hogy az elődje által 1988-ban kiközösített Marcel Lefebvre francia érsek mozgalma számára nagy jelentősége volt a hagyományos misézésnek, de elismerte, hogy a „szakítás okai mélyebbek voltak”. Az integristák ugyanis nem voltak hajlandók elismerni a II. vatikáni zsinat nyitását az ökumenizmus és a vallásszabadság felé. Az egyházfő azt is felidézte: elődje, II. János Pál pápa két esetben is felhatalmazta a püspököket arra, hogy engedélyezzék a latin nyelvű misézést; az ő célja csupán az, hogy szélesebb körben hagyja érvényesülni ezt az engedélyt.

A katolikus egyházfő levelében igyekezett megnyugtatni a francia, brit, amerikai és német főpapokat, akik aggodalmuknak adtak hangot, mert szerintük ez a döntés zavart, sőt akár szakadásokat is okozhat az egyházban. A pápa szerint a latin nyelv, illetve a régi liturgia ismerete nem túl elterjedt, ezért minden bizonnyal az 1970-ben bevezetett új ritus marad az általános.

V. Pius pápa 1570-ben hagyta jóvá a tridentin (trentói) zsinat (1543-1563) által kidolgozott latin nyelvű liturgiát.

► MTI

Az európai kulturális párbeszédéről tanácskoztak az Ararát lábánál

Ülésezett az Európai Egyházak Konferenciájának Egyház és Társadalom Bizottsága

Teológuséveim ökumenikai tanulmányai jutottak eszembe a jereváni repülőterre érkezve egy júniusi hajnalon. Annak idején tudnunk kellett, hogy az Örmény Apostoli Egyház teológiailag azért sajátos, mert bár vallja a Szentháromságot, de elutasítja a 451. évi kalcedóni/khalkédóni zsinat hitvallását, amely pedig olyan veretesen fogalmazza meg a Krisztus kettős – isteni és emberi – természetéről szóló hittételt. Ezért nevezik az örmény egyházat – az etióppal, a kopttal és szírel együtt – monofizita (egy természetet valló) egyháznak.

Ismerősen csengett az egyházi központ városának, Etchmiadzinnek a neve is, amelyről annak idején megtanultuk, hogy itt székelt a világ örményeinek főpápasztora, a *katholikos*, továbbá hogy itt

sítson; az ülés fő témája egyébként is a *kulturális párbeszéd és a vallás szerepe Európában* volt.

Az interkulturális párbeszéd iránt növekvő érdeklődés tapasztalható Európában és az európai intézményekben egyaránt, amelynek két kézzelfogható jele is van. Az egyik az, hogy az Európa Tanács egy komoly témadolgozatot készített *Interkulturális dialógus* címmel, az Európai Unió pedig a 2008. esztendő az *interkulturális párbeszéd európai évének* nyilvánította.

A téma iránti érzékenységet és érdeklődést bizonyára az olyan negatív jelenségek is motiválják, mint az egyébként ártatlannak tűnő kulturális feszültségek, amelyek azonban egyéni tragédiákhoz vagy éppen tömeges vérontáshoz, a terror különböző formáihoz is vezethet-

Egyházak Egyház és Társadalom Bizottságának ajánlásait nagymértékben figyelembe veszik az említett kulturális dokumentum elkészítésénél, és egyetértéssel a javaslatl, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága évente találkozó formájában tanácskozzon az európai egyházak és vallási közösségek képviselőivel.

Az interkulturális párbeszédrel szoros összefügg az egyházak közéletben betöltött szerepének kérdése. A fent említett enyhüléssel együtt még sok teendő van ennek a megítélése terén Európaszerte és nyilván hazánkban is.

„Nem mondhatunk le arról, hogy az egyházak az európai társadalmakban megfelelő módon metegyék a maguk hozzájárulását korunk azon kérdései-

készítik azt a szent olajat, amelyet a világban szétszóródott mintegy hatmillió és az Örményországban élő mintegy hárommillió hívő az istentiszteleteken használ. Természetesen eszembe jutott az örmény nép története is, amely szerint már Krisztus után 301-ben keresztények lettek, majd templomokat és kolostorokat építettek, megalkották saját írásukat, lefordították a Szentírást. És rengeteget szenvedtek. Az 1300-as évektől török-moslim, 1920-tól pedig szovjet-kommunista elnyomás alatt éltek. Büszkéek az alig tizenöt éves független, köztársasági államiságukra, s lehetőségükhöz képest tudatosan és öntudatosan építik. Mindazonáltal az évszázados üldöztetés, szétszórás, különösen is az 1915-17 közötti milliányi áldozatot követelő népirtás sebei nagyon nehezen gyógyulnak.

Talán éppen a gyógyulási vágy is motiválta a meghívást, amelynek okán az Európai Egyházak Konferenciájának Egyház és Társadalom Bizottsága Etchmiadzinben tarthatta évi rendes ülését. A meghívó és vendéglátó egyház mind megtett azért, hogy a tanácskozással optimális kulturális hátteret bizto-

nek. Ugyanakkor az értékek Európáját vallók büszkéek saját értékeikre, és nyitottak egymáséira. Az európai egyházak ilyen Európát képzelnek el és munkálnak. Vallják, hogy a különböző vallási és kulturális értékek párbeszédére nemcsak lehetőség van, hanem szükség is, hiszen sajátos nemzeti, kulturális és vallási identitás nélkül hogyan is lehetne európai identitásról beszélni?

A 19. századtól erősödő liberális technokrata erők a kultúrától szívesen megfellekedtek. A vallást – amely pedig a kultúrával sajátos, sokféleképpen értelmezhető viszonyban van – pedig vagy a privát szférába száműzték, az állam laicitását hangsúlyozva például Franciaországban, vagy pedig még ott is üldözték az ateista diktatúrák módszerei szerint, például Közép- és Kelet-Európában.

Az új évezredben azonban változás körvonalazódik ezen a téren. „Az Európa Tanács céljait az egyházakkal és a vallásokkal együttműködésben, nem nélkülük és bizonyosan nem velük szemben érheti el” – mondta Ulrich Bunnies, az Európa Tanács Interkulturális Dialógus Programjának koordinátora. Megerősítette a közgyűlés előtt, hogy az Európai

he, amelyek az európai embereket foglalkoztatják” – foglalta össze a közgyűlés álláspontját Antje Heider Rottwilms egyházfőtanácsos, a bizottság társelnöke. Ennek kifejezésésképpen közgyűlésünk levélben biztosította imádságos szolidaritásáról a közel-keleti egyházakat és ökumenikus szervezeteket, amelyek éppen ezalatt Ammanban ülészetek a közel-keleti megbékélés érdekében.

Tanácskozásaink, imádságaink, kulturális élményeink csendes szemlélje volt a több mint ötezer méter magas Ararát hóföde csúcsa. Szemünket pihentethettük rajta, gondolatainkat inspirálhatta a látvány, de közelébe nem mehettünk, mert Európának ezen a részén is még mindig sok ellenséges, igazságtalan és önző érdekeket szolgáló hatar választja el nemcsak a hegyeket, nemcsak a kultúrákat, hanem az azokat megelő népeket is.

Isten megbékéltető áldozata azonban reményteljes és erőt adó jel minden békességre törekvő ember számára, akik kulturális és vallási különbözőségeket békességet teremtő és megdagadító párbeszédben kívánják megélni.

■ DR. BÓNA ZOLTÁN

Változtak a pápaválasztás szabályai

A Vatikánban nemrég bejelentették, hogy XVI. Benedek pápa megváltoztatta a pápaválasztás eddigi rendjét, vagyis visszatért az egyházfő megválasztásának eredeti, kétharmados többséget igénylő szabályához.

A két éve elhunyt II. János Pál pápa 1996.

február 22-én kiadott *Universi Dominici Gregis* apostoli konstitúciójában rögzítette a katolikus egyházfő megválasztásának érvényes rendjét. Elrendelte, hogy abban az esetben, ha a konklávéban (a pápaválasztó testületben) a bíborosok a harmincharmadik voksolási forduló után sem tudják

megválasztani az új szentatyát kétharmados többséggel, legyen elegendő az egyszerű szavazattöbbség. Viszont ekkor már az első két helyen álló bíboros nem szavazhat abban a választási fordulóban, amelynek az eredményeként az új pápa megválasztásához elég a szavazatok ötven százalékát plusz egyet elnyerni.

A mostani pápai rendelettel ez az apostoli konstitúció veszítette érvényét. A döntést sokan meglepetésként értékelik, tekintve, hogy a pápa ezzel nagy tekintélyű elődjének egyik örökségét törölte el. Mások viszont úgy vélik: XVI. Benedek ezzel is érzékeltette, hogy ellenzi a római katolikus egyház megreformálására irányuló törekvéseket. Ezt az álláspontját egyébként már más kérdésekben is egyértelműen kifejezte.

A német Joseph Ratzinger bíboros 2005. április 19-én viszonylag hamar és a szavazatok kétharmadát meghaladó többséggel választották meg: a negyedik választási fordulót követően a 115 tagú konklávé 85 tagjának voksával lett a kereszténység történetének 265. pápája.

► MTI

Az evangélikus egyházművészet első doktora

Beszélgetés Harmati Béla Lászlóval

► **Summa cum laude** minősítéssel védte meg PhD-értekezését Harmati Béla László, az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója június 28-án az Eötvös Loránd Tudományegyetem Művészettörténeti Tanszékén. A tanulmányt és gazdag adattárat tartalmazó dolgozat címe: **Késő barokk szöszékolások, oltárképek és festett karzatok a dunántúli evangélikus templomokban.**

– Hogy talált rá erre a témára?
– Nem én találtam rá a témára, hanem a téma talált rám.

– Bővebben?
– A történet a múzeumi munkám kezdetéig nyúlik vissza. Amikor 1994-ben idekerültem, szembesültem azzal a ténnyel, hogy milyen keveset tudunk – még szakmabeliek is – az evangélikus templomokról és egyházművészetről. Ezzel még mi, evangélikusok is így vagyunk. Ekkor fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy országosan is fel kellene mérni a gyülekezeteink tulajdonában lévő műtárgyakat.

– Hogyan kezdődött el ez a felmérés?
– Megismerkedtem Krähling János építészettörténésszel, aki történetesen evangélikus. Magánemberként már évek óta foglalkozott evangélikus templomok kutatásával, elsősorban a Dél-Dunántúlon. A találkozásból hosszú beszélgetések, majd tervek születtek. Idestova tizenegy éve közös munkával, összefogással megindultak az egész országra kiterjedő szisztematikus felmérések. Építészhallgatók bevonásával nyaranként egy-egy egyházmegye templomait, műtárgyait térképezzük föl. Lassan elfogytak a fehér foltok...

– Miből fedezik ezeknek az utaknak a költségeit?

– Az Országos Tudományos Kutatási Alaptól pályázat útján kapott pénzt az egyház, illetve a gyűjtemények egészítik ki.

– Honnan jön, miből ered a minden kutatást mozgató, elszánt kíváncsiság?

– Annak ellenére, hogy papgyerek vagyok, megdöbbentő volt számomra a templomok gazdagsága. Jó protestánsként mindig is viszolyogtam a katolikus vagy katolikusnak tartott barokktól, ezért volt számomra meglepő, hogy ennyi barokk emlékekkel találkozhatunk evangélikus egyházunkban. Minden kutatás mozgatórugója a miérték felvetése és az azokra való válaszkérés. A türelmi rendelet után a felvilágosult evangélikusság szabadon épített templomaiban miért pont a barokk volt a legmeghatározóbb stílus? Ezt az első kérdést sok hasonlóan izgalmas követte, például a szószékolások nagy száma is rengeteg kérdést vetett föl.

– Ez evangélikus sajátosságnak nevezhető?
– Igen, azonban magyarországi megjelenése egyéni, és a Németországban bevett gyakorlattól több szempontból is eltér.

– Mit jelent ez az egyediség?
– Magyar sajátosság, hogy bár a Kárpát-medencében korán megjelent az evangélikusság, a türelmi rendeletet nem építhették és nem fejldhetett nyugodt körülmények között. A lema-

radást aztán robbanásszerűen igyekezett behozni. Az építetők más és más előképekhez fordultak, és szűkös anyagi helyzetük kompromisszumokra kényszerítette őket. A magyar, német, szlovák és vend gyökerű evangélikusság kulturális egymásra hatása gazdag emlékmagyagot hagyott az utókorra a történelem viharainak dacára.

– Térjünk vissza egy kicsit a barokkra! Miben különbözik az evangélikus templomokban megjelenő barokk a katolikus egyház nagy építkezéseitől?

– Ez jó kérdés. És nem csak egy választ lehet rá adni. Talán ott rejlik a lényeg, ahol a két egyház tanítása és szervezeti felépítése különbözik. A katolikus egyházban az illetékes főpap döntött templomépítési és esztétikai kérdésekben. Például meghatározta egy freskóciklus programját, felkérte az alkotót. Ezzel szemben az evangélikus gyülekezetekben mindig a presbitériumok tagjainak közös döntése határozta meg ezekben a kérdésekben, ezért ami látható, hűen tükrözte egy közösség Istenhez való viszonyát, örömeiket, küzdelmeiket...

– A főúri vagy a katolikus egyházi épületek díszítésén ismert művészek dolgoztak; kik díszítették az evangélikus templomokat?

– Vegyes a kép. Helyenként megtalálható egy-egy jeles művész keze nyoma is, például Dorffmeister Istváné a mai Ausztriában fekvő Kaboldon vagy a Mária Terézia udvari festőjének tartott Vinzenz Fischer Sopronban. De találkoztunk ajándékként kapott vagy katolikus templomból vett berendezéssel, avagy helybéli parasztfestők zsákvaszonra festett alkotásaival is.

– Nyilván kevés adat áll a 18. századdal foglalkozó kutató rendelkezésére. Milyen forrásokra támaszkodhatott?

– A 18. század végéről, a 19. század elejéről igen szűkszavú forrásokkal rendelkeznek az úgynevezett *canonica visitatiók*, vagyis a püspöklátogatási jegyzőkönyvek. A gyülekezeti levéltárak is igen hiányosak sokszor. Nagy segítséget jelentett számomra, hogy az Evangélikus Országos Levéltár még rendezetlen részében rábukkantam egy elveszettnek hitt kérdőívcsomagra, amely az 1944-ben kiadott kötethez, a Kemény Lajos – Gyimesy Károly-féle *Evangélikus templomokhoz* készült. Ez az iratanyag azért fontos a kutatás számára, mert a bécsi döntések utáni állapotokat rögzíti a világháború pusztításai előtt. A hatvan kérdést soroló, nagyon alapos kérdőívek

a gyülekezet történetén kívül az épületekre, a műtárgyakra, a helyi szokásokra és a használatban lévő liturgiára is kiterjednek.

– A disszertációval pontot tett egy sok éve tartó munka végére?

– Dehogy! Ez a munkafolyamatnak csak egy állomása. Hátravan még az ország másik felének feldolgozása, sőt a történelmi Magyarország többi területe sem hagyható figyelmen kívül, úgyhogy feladat van bőven. Arról nem is beszél-

ve, hogy jelentős emlékek nemcsak a barokk korban, hanem az azt követő klasszicizmus és a historizmus idején is születtek. Ezek is feldolgozásra várnak.

– A múzeumi munkájával hogyan kapcsolódik össze ez a kutatási terület?

– Szorosan összefonódik, hiszen az Evangélikus Országos Múzeum országos hatáskörű múzeum. Feladata többek között a Magyarország területén található evangélikus emlékek kutatása, feldolgozása, védelme is.

– Tanít a teológián. Miért fontos, hogy a lelkészjelöltek ismerkedjenek a művészettörténettel, egyházművészettel?

– Minden őszi félévben óraadóként előadásokat tartok az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Nagyon fontosnak tartom, hogy a lelkészek felismerjék történelmi értékeinket, mert az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az utóbbi évszázadok pusztításaiban bizony a hozzá nem értés, a hanyagság is nagy szerepet játszott. Értékeink megőrzése több mint egyszerű műemlékvédelem. Annak az egyháznak, amelyik nem becsüli, tiszteli és őrzi múltját, jövője sincs.

– És végül: négygyermekes apaként hogy van ideje tudományos munkával foglalkozni?

– Minden sikeres munka csak akkor lehetséges, ha az ember jó segítőtársra lel. Feleségemnek köszönhetem, hogy lehetővé tette számomra, hogy elegendő időt szánjak erre a nagy feladatra. Ezúton is köszönöm neki a biztos háttérrel.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Credo in unum Deum

Beethoven leghatalmasabb műve a *Missa Solemnis*. Az „ünnepi mise” a katolikus miseszöveg megzenésítése ugyan, de felekezeten felül áll. Ez Beethoven vallásos szemléletéből adódik, amely az erkölcsöt és a humánusmot – e műben a külső és a belső békét – a hittételek fölé emeli. A nagymisé – időtartama és súlya miatt – nem is lehet előadni liturgikus keretek között.

A Budapesti Kórus A Cappella című hírlevelének legutóbbi számában a mű egyik előadásával kapcsolatban a következő anekdota olvasható: „Történt 1971 decemberében, hogy Beethoven monumentális miséjét, a *Missa Solemnis* próbáltuk *Ferencsik Jánossal* a *Semmelweis* utcában. A *Credo* tétel volt soron. A főzeneigazgató úr egymás után adta az inst-

rukciókat, de csak nem akart a mű úgy megszólalni, ahogyan ő szerette volna. Kivételesen a zenekarral nem volt megelégedve. Sokadik nekiindulás után láthatóan elvörösödött, és pálcájával dühösen kopogni kezdett a pulpituson. Miután leintette a társaságot, ezt mondta: »Maguk csak reszelnek itt. Engem nem érdekel, ki miben hisz, de vegyék tudomásul, hogy most itt abban az Istenben kell hinniük, akiben Beethoven hitt, és én hiszek...!« Ezután döbönt csend, majd odapöccintett pálcájával a kottatartóra, és komolyan, de a szeme sarkából huncutkás, biztató mosollyal: »Akkor tessék folytatni!« Kell-e mondanom, hogy egészen másképp hangzott a *Credo in unum Deum*.”

■ KÉRÉS

Jairus kislányától az ötödik béig

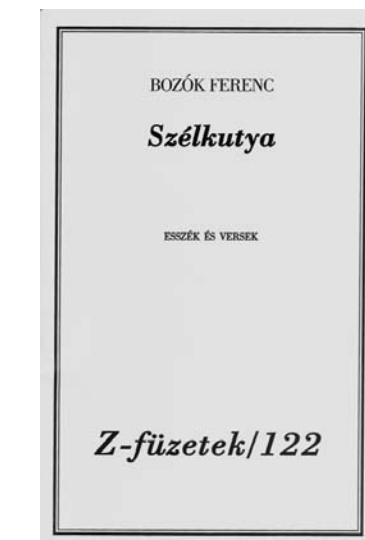
Bozók Ferenc *Szélkutyája* című, öt kisesszé és negyven rövid verset tartalmazó kötet – amely a *Z-füzetek* sorozatban jelent meg – ígéretes kezdetnek tűnik.

A szerző az egri tanárképző főiskolán szerzett diplomát magyar-történelem szakon, majd Gyöngyöspáton kezdett tanítani. Jelenleg Budapesten él; a piarista rend szerzetese. Talán nem meglepő, hogy lelkiatyjával a rend jeles irodalmárát, *Jelenits Istvánt* választotta, aki korábban *Pilinszky János* gyóntatója is volt. De irodalmi mesterei közé tartoznak költészetünk oly kiváló alakjai is, mint *József Attila*, *Weöres Sándor*, illetve a 20. század katolikus írói.

Utóbbiaknak egy esszé is szentel, melyben szerényen csak kérdéseket tesz fel. Például hogy létezhet-e egyáltalán katolikus irodalom, vagy a katolicizmust használhatjuk-e irodalmi vonatkozásban. Válaszokat ugyan nem kapunk, de az kiderül, hogy a szerzőt remek esztétikai érzékkel áldotta meg Teremtője, mert elejtett mondataiból a sorok közt olvasva kiderül, hogy igen távol áll tőle a „bazári, plébániai »épületes« irodalmi produktum”.

Érdekes párhuzamra hívja fel az olvasók figyelmét a *Krisztus és Csöre* című esszéje, amelyben az *Árvácska* című Móricz-regény főszereplője és Krisztus közötti hasonlóságokat elemzi. A szerző nem szégyelli megemlíteni azt sem, hogy a párhuzamra gyöngyöspatai ötödikes tanítványai hívták fel a figyelmét. *Kassák Lajos kérdése* című írásában pedig arra mutat rá, hogy a magyar avantgárd atyjá, a szocialista, proletár költő sem ateistának született, és műveiben gyakran tűnnek fel gyermekkori vallásosságának élményei. Különösen érdekes *Kassák* egyik mondata: „Egy igaz katolikus és egy igaz szocialista író ezer kérdésben találkozhat, míg egy rossz katolikus és egy rossz szocialista író szükségszerűen ellenfelei egymásnak.” (*Bozók Ferenc két utóbbi tanulmánya először az Evangélikus Élet hasábjain jelent meg.* – A szerk.)

Bozók Ferenc versei tele vannak játékossgal, könnyedséggel. Jórészt idő-

mértékes verselésben írt költeményei között találunk néhány remek parafrázist. Például *Weöres Sándor Bóbitájának* egy részletét írja át *Röpteti és kikapagja* című versében: Isten ember játékát idézi: „Kis gyereket örök atyja / röpteti és kikapagja.” Hasonló könnyedséggel írja át a *Szeptember végén* a *Még koppan a léptem* című versében: „...ám holnap az éj hova visz, fene tudja, / tán holnap az arcom a szélbe simúl, / nem sejtí a szív, hova fordul az útja, / s egy csillag az ékszeres éjbe kigyúl.”

Költeményeinek témája változatos: a bibliai témák és alakok (Jairus kislánya, Heródes és Salome, Szent János) mellett megjelennek a 21. században élő, hétköznapi ügyekkel küzdő fiatalember gondolatai is (*Budapesti helyzetdal*, *Ötödik bé*, *Depresszió*). Bár a daktilusok és spondeusok óhatatlanul kiváltják az eposzokon edződött költőből az archaizálást, szóhasználatába azért szerencsére belopózik a hétköznapi, helyenként a szlengszókincs is, érdekes hangulatot adva ezzel verseinek.

■ JÁNOSI VALI

Bozók Ferenc: *Szélkutyája. Esszék és versek. Z-füzetek 122.* Budapest, 2007. Ára 250 forint.

Jótekonysági koncertet is adtak a fúvósok

Tizenhatodik alkalommal rendezték meg június 28. és július 8. között az országos evangélikus fúvóstábor Kismányokon, közel harminc fiatal részvételével.

A többnyire visszatérő táborlakók Dunakesziről, Budapestről, Zalaszentgrótról, Tapolcáról, Debrecenből, Lajoskomáromból és Bonyhádról érkeztek. A tíznapos tábornak idén is *Kertész Géza* volt a lelkésze; a táborot *Johann Attila* vezette, a fúvóstanárok *Haga Kálmán*, *Tóth Péter* és *Morvay András* voltak.

A tábor első vasárnapján a majosi, a másodikon pedig a kismányoki istentiszteleten működtek közre a fúvósok. Emellett jótekonysági koncertet is adtak a majosi templomtorony felújításáért; erre ellátogattak a bonyhádi gimnázium

kollégiumában nyaraló evangélikus nagycsaládok is.

A fúvóstáborban többnyire egyházzenei kották fúvóegyüttesre átirított változatait tanulták a fiatalok, kiegészítve egy-egy könnyedebb szerzeménnyel. A napi többórás zenei gyakorlat szabadidős és sportprogramok egészítették ki. Az esti áhítatok után a napközben gyakorolt kamaraműveket mutatták be egymásnak az alkalmi csapatok.

Megújulhat a majosi templomtorony. Tolna megye második legmagasabb evangélikus templomát, a bonyhádi-majosi 1784-ben építették. A templomtoronyt 1935-ben részlegesen felújították, azóta

azonban az időjárás teljes mértékben kikezdte a borítást. A torony teljes héjazatszerelést öt évre tervezik, és mint *Makán Hargita* lelkésztől megtudtuk, most lehetőség nyílik ennek megvalósítására.

Mivel a tetőcserepek jó állapotban vannak, azokat csak át kell rakni, de így is tizenkétféle forintot beruházásról van szó. Ehhez jelentős összeget ad az Oktatási és Kulturális Minisztérium, és további segítséget vár a majosi gyülekezet az önkormányzattól, a gyülekezeti tagoktól, a kitelepült német ajkú evangélikusoktól és minden segíteni szándékozótól.

A műhelymunka a napokban elkezdődik, magán a templomon várhatóan nyár végén kezdenek dolgozni.

■ – MR –

FOTÓ: MATE REKA

Honterus a könyvespolcon

► **Lapunk 2005/7. számában részletesen foglalkoztunk már az erdélyi reformátor, Johannes Honterus életével. Mivel az akkori írásra több pozitív visszajelzés is érkezett, továbbá a Luther által a „magyarok apostolának” nevezett Honterus azon evangélikus személyiségek közé tartozik, akiknek a pályája iránt szélesebb körben is jelentős érdeklődés mutatkozik, az alábbiakban csokorba szedjük azokat a hazánkban, illetve Romániában kiadott könyveket, melyek a szász reformátor, humanista, iskolaszervező, nyomdász, földrajztudós és csillagász életművét foglalkoznak. Bibliográfiai tájékoztatónk megjelentetéséhez az szolgáltatja az apropót, hogy négysszázhetvenöt éve jelent meg az általa szerkesztett Dél-Erdély-térkép, mely – magyar szempontból – a legjelentősebb természettudományos műve.**

A Honterus munkásságával foglalkozó első önálló magyar nyelvű kötet Fabritius Károly Erdélynek Honter János által készített térképe 1532-ből című munkája, melyet a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) adott ki. Az erdélyi szász evangélikus lelkésznek, országgyűlési képviselőnek, az Akadémia tagjának a műve 1878-ban jelent meg; Honterus híres Dél-Erdély-térképének – melynek számtalan reprintje látott napvilágot – részletes szakmai elemzését és bemutatását tartalmazza. Az anyag napjainkban már nehezen elérhető antikvár ritkaság, de az interneten, az MTAK Digitális Archívum <http://digilib.mtak.hu/B339/issues/vol07/B3390707.pdf> webcíméről letölthető – nem túl jó minőségű – szkennelt változatban.

1987-ben tanulmánykötet jelent meg Stegena Lajosnak, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Térképtudományi Tanszéke vezetőjének a szerkesztésében (*Rudimenta Cosmographica – Johannes Honterus Coronensis, Coronae, 1542*). A kiadvány áttekinti Honterus életét, valamint bemutatja két fontos természettudományos művét, a *Rudimenta Cosmographicá*t és az *Atlas Minor*-t. A tanulmányok szerzői Stegena Lajos mellett Klinghammer István, az ELTE későbbi rektora és Bartha Lajos csillagásztörténész (az utóbbival interjúát közölte az *Evangélikus Élet* 2007/9. száma). A kiadvány érdekessége, hogy különálló mellékletként tartalmazza a *Rudimenta* 1542-es változatának reprintjét, melynek csak egy 1988-ban Kolozsváron megjelent hasonmás kiadásáról van tudomásunk. Az anyagnak magyar nyelvű fordítása is készült, mely azonban végül nem jelenhetett meg a kötetben. A kiadvány csupán ötven példányban látott napvilágot, így antikváriumokban szinte lehetetlen hozzájutni, sőt az ELTE Egyetemi Könyvtárának házi példányát is magával vitte egy érdeklődőnek talán igen, tisztességesnek azonban semmiképpen nem nevezhető olvasó.

Méltó emléket állít Honterus életművének az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) az az Osiris Kiadó együttműködésében 2001-ben megjelent *Honterus-életrajz* (alcíme: *Emléklés és kiállítás Johannes Honterus halálának 450. évfordulója alkalmából az Országos Széchényi Könyvtárban, 1999*) című kiadvány. A kötet a patatlan képanyaga, illetve az erdélyi polihisztor életét kutató legismertebb szakemberek (köztük Bartha Lajos és Gernot Nussbächer) tanulmányai révén képet kaphatunk sokoldalúságáról: megismerkedhetünk a reformálással, a nyomdással, a földrajztudóssal, a csillagászzal. A kötet jelenleg is kereskedelmi forgalomban van; többek között az OSZK könyvesboltjában vásárolható meg.

A német nyelven publikáló erdélyi szász evangélikus szerzők közül a legtermékenyebb *Netoliczka Oszkár* bölcsészdoktor, brassói főgimnáziumi tanár volt. A *Johannes Honterus' ausgewählte Schriften* című kötetét 1898-ban Nagysze-

benben, a *Johannes Honterus – Ein Gedenkbuchlein zur Feier seiner Geburt* ugyanebben az esztendőben Brassóban, a *Beiträge zur Geschichte des Johannes Honterus und seiner Schriften* pedig szintén Brassóban, de már 1930-ban látott napvilágot.

Theobald Wolf lelkész, kőhalmi iskola-rektor könyvét *Johannes Honterus der Apostel Ungarns* címmel 1894-ben adták ki Brassó városában. Korodi Lajos brassói főgimnáziumi igazgató *Die Honterus-Jubelfeier...* című kötetét 1898-ban, Honterus szobrának az évi Honterus-ünnepen történt felavatására jelent meg ugyancsak Brassóban. Julius Gross a *Honterus-Schriften* címet adta 1927-ben Brassóban megjelent művének. 1930-ban Nagyszebenben Ernst Jekelius jogász, újságíró, az önálló Erdély gondolatának, a transzilvánizmusnak az egyik szász élharcosa *Honterus spricht zu uns* címmel írt Honterusról. Hermann Tontsch kötetét Brassóban került az olvasók elé 1933-ban. *Die Honteruspresse in 400 Jahren* címmel. Karl Kurt Klein nyelvész, irodalom- és kultúrtörténész, az erdélyi németiség polihisztorja 1935-ben Nagyszebenben publikálta *Der Humanist und Reformator Johannes Honter* című alkotását.

Karl Göllner *Johannes Honterus* című műve 1960-ban Bukarestben látott napvilágot. Az elsősorban a világhírű erdélyi szász rakétechnikus, Hermann Oberth életrajzójaként ismert Hans Barth mérnök, tudományos szakíró 1980-ban Bukarestben szerkesztette *Von Honterus zu Oberth – Bedeutende siebenbürgisch-deutsche Naturwissenschaftler, Techniker und Mediziner* című kötetét, mely tíz életrajzot közöl jelentős erdélyországi német természettudósokról, technikusokról és orvosokról, így többek között Honterusról is. A művet 1985-ben a Kriterion románul is kiadta. Ez a kiadvány magyarországi antikváriumokban is rendszeresen feltűnik. Ludwig Binder professzor szintén a bukaresti Kriterionnál jelentette meg 1996-ban *Johannes Honterus – Schriften, Briefe, Zeugnisse* című alkotását.

Napjaink legismertebb és legelismertebb határon túli Honterus-kutatója – az emlékkönyvvel kapcsolatban már említett – Gernot Nussbächer brassói levéltáros, muzeológus, történész. Az ő nevéhez fűződik a legtöbb Honterus-kötet. *Johannes Honterus – Sein Leben und Werk im Bild* című műve a bukaresti Kriterion kiadásában 1973 és 1978 között, majd 1999-ben Nagyszebenben látott napvilágot. *Johannes Honterus (1498–1549)* című kötetét 1997-ben Brassóban az Aldus adta ki, és ez a kiadó gondozta 2003-ban a *Beiträge zur Honterus-Forschung 1966–1989*, illetve 2005-ben a *Beiträge zur Honterus-Forschung 1989–2004* című kiadványokat is. Nussbächer Astrid *Philipp*vel szerkesztette és látta el tanulmányaival az 1983-ban németül és románul a bukaresti Musikverlagnál megjelent *Odae Cum Harmoniis (1548)* című könyvet. Ez reprintként tartalmazza Honterus ugyanilyen című iskolai énekgyűjteményét, az első magyarországi hangjegyes nyomtatványunkat, amely harminckét latin énekszöveget és huszonegy négysszólamú egyházzenei kompozíciót foglal magába.

Összefoglalónk persze nem lehet teljes anélkül, hogy meg ne említenénk: Honterusszal foglalkozó további kötetek is napvilágot láttak – elsősorban német nyelvterületen –, illetve megszámlálhatatlan az életével általánosságban vagy működésének bizonyos aspektusával foglalkozó magyar és idegen nyelvű cikkek és internetes honlapok száma.

■ REZSABEK NÁNDOR

Oktatási stratégia és jövőkép

◀ Folytatás az 1. oldalról

A konferencián Pröhle Gergely országos felügyelő *Az oktatás szerepe az új evangélikus stratégiában* címmel tartott előadást, Neuwirth Gábor, az Oktatáskutató és -fejlesztő Intézet munkatársa pedig az evangélikus középiskolák eredményeinek és lehetőségeinek értékelését tárta az egyházi iskolák

tanárai elé. Az országos kompetenciaméréseknek az evangélikus oktatásra vonatkozó eredményeiről és jelentőségéről Pongrácz László, az Oktatási Hivatal Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont főigazgató-helyettese beszélt.

A háromnapos rendezvény résztvevőinek élményeit a világhírű *Canemus* körúrnak, Szentpáli Roland tubaművésznek

és fúvósegyüttesének a koncertje, valamint a sóstói kirándulás, a Múzeumfaluban megtartott program tette teljessé. Ennek lelkeségét dr. Fabiny Tamás püspök szabadtéri áhítata határozta meg. Az összejövetelt záró úrvacsorai istentiszteleten Ittész János elnök-püspök szolgált a nyíregyházi Nagytemplomban.

■ – VESZPRÉMI –

HOLLO IBIOR FELVÉTELEI

Intézményfinanszírozás a politikai erőterben

A konferenciát megelőző napon a kormánykoalíciót alkotó pártok elnökeinek megegyezéséről szólva került nyilvánosságra, hogy objektívebb alapokra kívánják helyezni az egyházi iskolák finanszírozását. A Gyurcsány Ferenc és Kóka János által aláírt dokumentum szeptemberig ad határidőt az új szisztéma kidolgozására és bevezetésére. Dr. Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadóját a konferencia résztvevői is ostromolták ezzel kapcsolatos kérdéseikkel.

– Mikor olcsóbb egy gyermek iskoláztatása: ha állami, önkormányzati iskolába jár, vagy ha egyházi fenntartású intézménybe? –

– Ugyanannyiba kerül, a kérdés az, hogy ki fizeti. A probléma ott kezdődik, hogy az oktatás évről évre növekvő költségeit egyre kevésbé fedezi az állami alapszabvány, amit az önkormányzatoknak ki kell egészíteniük az általuk működtetett intézmények esetében. Az egyházi fenntartású iskolához ez a kiegészítés közvetlenül a költségvetésből érkezik.

– Akkor a fenntartó egyháznak nincsenek is kiadásai az intézményeivel kapcsolatban? –

– De, az egyháznak is vannak kiadásai. Attól függően, milyenek a lehetőségei, hány intézményt tart fenn... Az igazság az, hogy semmi sem elég. Egy iskola lehet jó, jobb és még jobb, ennek megfelelően kerülhet többre vagy sokra. Nagyon nehéz megszabni azt az alsó összeghatárt, amit az államnak minden körülmények között adoznia kell egy-egy gyermek iskoláztatására, függetlenül attól, hogy milyen iskolában tanul, s amire aztán az iskolafenntartók hozzátehetnek valamit, a tehetségűtől függően.

– Az előadásából kiderült: az is nehezen

körülhatárolható, hogy mennyit szükséges hozzátenni. Egyszerűen nincs egzakt módszer a kiegészítés kiszámolására, ez a költségvetés pillanatnyi helyzete szerint „alakul”...

– Ez így igaz. A törvény szerint az egyházaknak is ugyanannyit kellene erre kapniuk, amennyit az önkormányzatok fordítanak rá átlagban. Ez gyönyörűen hangzik, csak hogy számos elszámolási, könyvelési mód létezik, az önkormányzatoknál nincs rend abban a kérdésben, hogy mennyit is fordítanak az iskolákra. Óriási táblázatok érkeznek a Pénzügyminisztériumba, amelyekből ennek ki kellene derülnie, s valamilyen módszerrel ezt az egyházi intézményekre kellene vetíteni. Csak hogy ebben annyi a bizonyta-

lanság, hogy képtelenség átlátható rendszerbe foglalni a finanszírozást. Vagy képtelenség volt eddig. Most minden eddiginél komolyabb erőfeszítések látszanak a helyzet megoldására.

– Most vajon a koalíciós megállapodásra gondol, vagy attól függetlenül vannak komoly szándékok? –

– Ennek az évnek az eleje óta az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a

Pénzügyminisztérium közös munkája révén alakul egy tervezet, ami ezt objektívebb alapokra kívánja helyezni; a koalíciós megegyezés igazából erre reagál, s ezt emeli fel a nagypolitika szintjére.

– Nehéz azonban értelmezni, hogy a civil szféra és az egyházak által fenntartott intézmények finanszírozásának egységesítése mit is jelent valójában. Azt-e, hogy ezentúl az egyesületi, alapítványi iskolák, óvodák is kapnak kiegészítő normatívát, vagy hogy az egyháziak sem? –

– Az élet nagyon színes ezen a területen is; az egyházak által fenntartott intézmények a valamilyen módon megállapított kiegészítő normatívát automatikusan kapják, míg a civil szervezetek csak az állammal kötött külön megállapodás esetén. Az egységesítés jelentheti azt is, hogy ezen túl senki sem kap, vagy azt, hogy mindenki kap... Nyilván annak örülnék, ha mindenki kapna. A koalíciós szerződés nagyon szűk határidőt szab ennek rendezésére: szeptember 30-ra tudnunk kellene a választ.

– Az előadásban azt mondta, politikai nézetűl, pártszimpátiától függ annak megítélése, hogy az állam elvet vagy keveset fordít-e az egyházi iskolák finanszírozására, hisz az emberek nem tudják a tényeket. Mit mutatnak az adatok? –

– Miért is nézegetnének pénzügyminisztériumi táblázatokat az emberek? Tény, hogy 2003-ban, a Medgyessy-kormány működésének kezdetén hétmilliárd-néhány százmillió forintól tizenhárommilliárd fölé emelkedett a kiegészítő normatívá. Ez az összeg néhány éven át csökkent, mára nagyjából stabilizálódott. Ez a görbe önmagában is mutatja, hogy pozitív vagy negatív, támogató vagy elvonó politikai szándékok játéktere ez, egészen addig, míg egy átlátható metódus el nem fogadatik.

■ V. E.

Isten ígéje az óvodai nevelésben

A nyíregyházi pedagóguskonferencián az egyházi óvodák képviselői külön szekcióban folytattak eszmecsere egy kompetenciaalapú óvodai programcsoportról. Előrebocsátom, hogy ennek bemutatása figyelemfelkeltő és igényes volt. Mivel már egy ideje foglalkozom ezzel a megújulási lehetőséggel, egyre inkább erősödik bennem az az érzés, hogy óvodák és a többi evangélikus óvoda is a felismerés örömeivel tanulmányozhatja a programcsomagot. Hiszen azok a nevelési, fejlesztési eljárások, módszerek, melyeket a kompetenciaalapú program kínál, nálunk folyamatosan megvalósulnak.

Mivel az előadónk – aki egy kistelepülés világi óvodáját vezeti – erőteljesen hangsúlyozta, hogy nem új óvodai programról van szó, hanem egy adott céllal létrejövő tanulási-tanítási folya-

mat megvalósítását szolgáló teljes esz-közrendszerrel, ezt szem előtt tartva szeretnék néhány gondolatot írni erről.

A hitbéli meggyőződés és a keresztény értékrend vállalásán túl abban is alapvető és döntő különbség van a világi óvodák és az evangélikus keresztény óvodák között, ahogyan az utóbbiak a teremtett világnak az ember által történő megismeréséről beszélnek.

Még egy döntő különbség: a fenti program olyan témalehetőségeket sorol fel, mint például a négy őselem – tűz, víz, föld, levegő – és az ősmagyar pogány jelképek; ezzel szemben az evangélikus óvodai nevelésben Isten ígéje, a Biblia tanítása az az „eszközrendszer”, amely segít bennünket abban, hogy az Úr Jézushoz találjunk gyermekeinkkel együtt. Számunkra Jézus pedagógiája a minta, és a látható világ elemei csak

mint Isten adományai jelenhetnek meg. Óvodásaink erkölcsi nevelése terén sem bizonytalankodunk, hiszen az egyetemes keresztény értékek vállalása és átadása teljes biztonságot ad mindnyájunknak ebben a kérdésben is.

Különleges adományként élhetjük meg azt is, hogy vannak gyülekezeteink, ahol az óvodából az iskolába való átmenet ragyogó példával tállkozhatunk.

A kollégáinkkal történt beszélgetés arról győzött meg, hogy nem szabad divatos, esetleges előnyöket biztosító új óvodai nevelési eljárásokat követnünk, hiszen van programunk: Isten országát építeni a kicsinyek között a gyülekezet segítségével – s ehhez a megfelelő eszköz is rendelkezésre áll: a Szentírás.

■ RÉVÉSNÉ TÓTH ERZSÉBET
óvodavezető

Hajnal Evangélikus Óvoda, Orosháza

Jubileumi tanév – új módszertannal

Beszélgetés Tar Jánosnéval, nyíregyházi gimnáziumunk igazgatójával

► A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóját, Tar Jánosnéval a 2006–2007-es tanévben az oktatási és kulturális miniszter, dr. Hiller István, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház is elismerésben részesítette. A tantestületnek, az egész iskolának is szóló elismerés a jubileumi tanévet különbözteti meg a megelőző százkilencvenkilencetől.

Az igazgató 1982-ben kezdte pályáját a Bessenyei György Tanárképző Főiskola gyakorlóiskolájában még pedagógia-rosz szakosként, de 1991-ben a Vasvári Pál Gimnáziumban már orosz- és franciátanár volt. Ezután a nyíregyházi evangélikus Luther Márton Kollégium igazgatójaként működött 1995-től, míg 1999-ben át nem „költözött” a Szent István út másik oldalára, a Kossuth Lajos Gimnázium igazgatói szobájába.

A nyíregyházi bokortanyákban nevelkedett, ősi evangélikus tírják családban gyökerezik identitása. Magára nézve is jellemzőnek tartja azokat a tulajdonságokat, amelyekkel a Nyíregyházára betelepült „ágostai hitvallású, tót ajkú telepeket” jellemezni szokták: türelem, szívósság, kitartás, az újrakezdés képessége.

Tar Jánosnéval az országos evangélikus pedagóguskonferencia után beszélgettünk.

– Ez is tanév bizonyára az igazgató számára sem volt átlagosnak mondható...

– Egyáltalán nem. Élményekben, eseményekben gazdag és persze munkával telített. De nagyszerű volt!

– Körültekintően szerveztek. Figyeltek arra, hogy a kétszázadik évforduló ünnep legyen a mai diákoknak, a velük törődő pedagógusoknak, a régieknek, az evangélikus közösségnek és a városnak egyaránt.

– Ez valóban tudatos volt. Ennek az iskolának a városban, de a megyében is meghatározó jelentősége van, hisz az első legmagasabb fokú oktatási intézmény volt, s ezáltal a legnagyobb hagyományokkal rendelkezik, a legnagyobb neve van. Az ünnepeket nem tekinthetjük csak a magunkénak. A tírják őskör jelentősége mind a város, mint az intézmény életében megkérdőjelezhetetlen.

Egyházunk mindig is jó kapcsolatokat ápolt Nyíregyházával. Noha manapság már az evangélikusok kisebbségben élnek a megyeszékhelyen, azt fontosnak tartottuk, hogy a jubileum minden rendezvénye nyitott legyen a város számára. Az öregdiákok szeptemberi találkozóján kifejezetten koncentráltunk is erre: itt a hatvanöt és hatvan éve végzetek jelentették a legidősebb generációt; nekik valódi kötődésük van a múltunkhoz, s az emlékezést, megemlékezést ezzel kellett kezdeni. De hogy a maiaknak is élményszerűvé tegyük, hogy a jubileum esztendejében ők épp e padokat koptatják, szeptember végén következett a diákfesztivál, amelyre mind az evangélikus testvériskolákat, mind pedig a hatá-

ron túli partnerintézményeinket meghívtuk.

Tavasszal azokat vártuk közös ünneplésre, akikkel a névadó köt össze bennünket, illetve ekkor tartottuk a hajdú-szabolcsi régióban működő keresz-

tény iskolaközösség tagjainak találkozóját. Az Úr érkezése elnevezésű szavalóversenyünk egyidős az újrakezdéssel: 1992-ben lett ismét evangélikus az iskola az államosítás után. Ezt a hagyományos rendezvényünket azzal különböztettük meg a többiétől, hogy intézményünk hajdani diákjának, tanárának és igazgatójának, Vietórisz Józsefnek az istenes verseit kínáltuk a versenyzőknek előadásra, adózva ezzel az évfordulóknak. És a végén gondoltunk magunkra, itt dolgozó tanárookra: a mi ünnepünk az evangélikus tanárok konferenciája jelentette.

– Ünneppalán mégis sokkal több szürke hétköznap jutott erre az esztendőre is, amikor a tanulók tanultak, a tanárok pedig tanítottak. Mégpedig új módszerekkel, melyeknek a meghonosítását az Európai Unió támogatja. Épp a jubileum esztendejében vezették be a kompetencia-alapú oktatási projektet, megelőzve ezzel a hazai közoktatás derekhatát. Miért van erre szükség?

– Annak ellenére, hogy a magyar közoktatás színvonala világszerte elismert, az elmúlt években a PISA-felmérések – nemzetközi tanulói tudásszintmérések – eredményei megdöbbentették a közvéleményt. Mi magunk is tapasztaljuk, hogy a mai diákok másképp tanulnak, más a viszonyuk az ismeretszerzéshez, s az eddigi módszereinkkel nem tudunk olyan eredményesek lenni, mint korábban. Ezért adtuk be a pályázatunkat a humán erőforrás fejlesztésére, s így esett, hogy épp a jubileum évében ezt a nehéz feladatot is magunkra kellett vállalnunk, mert nyert a pályázatunk. Nehezebb volt, mint gondoltuk, de most már nem bánjuk, hogy a kezdetektől részesei lehetünk ennek a fejlesztő munkának, rájöttünk ugyanis, hogy szükség van erre a megújulásra. Ez főleg szakmai, módszertani megújulást jelent, a diákoknak és a tanároknak egyaránt.

Az új módszertan révén motiváltabbá tehetjük a gyerekeket: aktív részesei lehetnek a tudásszerzésnek. Mi már látjuk ennek az első gyümölcseit. A nehézséget az jelentette, hogy a projekt némi kése-

delmet szenvedett, a kompetenciaalapú oktatásra felkészítő tanártoábbképzések csúsztak egy kicsit, de mára összhangba kerültek az idővel. Ebben az évben három alapvető területen, a szövegértés-szövegalkotás, a matematika-logika és a német-, illetve angoltanításban, négy osztályban próbáltuk ki az új programcsomagokat, a következő tanévben pedig tíz osztályt vonunk be a projektbe, és tizenhat tanár kapcsolódik be. Az evangélikus oktatási rendszerben a tizenkét közép- és öt általános iskola közül négy intézmény nyert. Ezekkel az egész tanévben együttműködtünk, mint ahogyan a mostani rendezvényen, a szekcióüléseken is közösen osztottuk meg tapasztalatainkat a többiekkel.

– Az európai uniós pályázatok sajátossága, hogy éveken át tartó csendes előkészítő munka előzi meg a látványos periódust. Ezt a projektet is 2005-ben készítették elő, amikor – a PISA-felmérés eredményeinek napvilágra kerülésén kívül – semmi nem indokolta a változtatást. Nem voltak kényszerítő körülmények. Miért tartotta fontosnak, hogy a pályázati kiírásra reagáljon, belekezdjen ebbe a nagy munkába?

– Itt nálunk valóban én voltam a kezdeményező, de nem tudom megmondani az okát. Sokszor nekifutottam a pályázati kiírásnak, megrettentem a feladat nagyságától, félretettem, majd újra elővettem, míg aztán nyár végén cselekvésre szántam el magam. Volt, akit a megnyerhető tizennyolcmillió forint lelkesített – engem a pályázat szakmai része. Látjuk, hogy nem tudnak a gyerekek önállóan tanulni, baj van a szövegértéssel, a matematikával, az idegen nyelvből is el tudnánk képzelni jobb eredményeket... Végül is nyolc kollégával közösen, csapatmunkában írtuk meg a pályázatot.

– Volt-e mindehhez köze annak a kívülről is látható törekvésnek, hogy a Kossuth-gimnázium – a diákjai kiválasztásakor – nem egyszerűen a legjobb osztályzatú tanulókat keresi?

– Mi valóban nem a legjobb tanulókat célozzuk meg. Az értelmiségképzésben látjuk a feladatunkat: olyan fiatalok neveléséhez-képzéséhez szeretnénk hozzájárulni, akik majd valahol vezető lesznek, valamilyen csoportban, közösségben meghatározó szerepet kerülnek, s előre viszik azt. Erre egyrészt nem csak a legjobb tanulmányi eredményt produkáló diákok alkalmasak, másrészt mind a pedagógusi hitvallásunk, mind pedig a keresztény meggyőződésünk arra kötelez bennünket, hogy ne csupán a legkiválóbbakkal, hanem egyáltalán a felnövekvő nemzedék nevelésével, oktatásával törődjünk, s a ránk bízottakból hozzuk ki a legjobbat. Ehhez egy bizonyos szintet nyilván el kell érnie a hozzánk jelentkezőnek, alapokra szükség van. De nem a toplistán elfoglalt helyünk minősít csak bennünket, hanem a hozzáadott érték is – s ebben nincs szegyenkenzívelőnk, sőt a legjobbak között vagyunk.

A megújulás képessége ennek a korának a legnagyobb kihívása, erre csak akkor tudjuk felkészíteni a jövő értelmiségét, ha magunk is képesek vagyunk rá, s mi képesek vagyunk rá.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Egyházi levéltárosok az egykori árvaházban

► Három napon át tartott a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesületének (MELTE) idei konferenciája. A július 2. és 4. között zajlott rendezvény házigazdája az Evangélikus Országos Levéltár, a téma pedig az egyházak szociális tevékenysége volt. Illeszkedett ehhez a helyszín is: az egykori Országos Protestáns Árvaház Rózsák terei épületében működő evangélikus középiskolai kollégium.

A konferencia résztvevői – levéltárosok, történészek és egyháziak – aktuálisabb témát talán nem is választhattak volna. A 19–20. századi liberalizmus és szekularizáció következtében az egyházak szerepe háttérbe szorult. Elsőrendűen fontos munkaterületté vált az egyházak számára a kapitalista fejlődés során a társadalom szélére szorultak, a betegek, gyengék, árvák, elesettek, esetleg üldözöttek támogatása, védelme.

A konferencia résztvevői a fásori gimnázium könyvtárában

Az elhangzott előadásokból az derült ki, hogy a keresztény egyházak a fontosabb területeken igenis megtalálhatják a közös hangot és közös feladatot. A szegények és betegek ápolásának kötelezettsége benne található a katolikus és a protestáns tanításban is. A szociális munka múltja és az e téren szerzett ta-

kor evangélikus egyházi levéltár volt igazgatója egy készülő németországi egyháztörténeti atlaszról számolt be, kollégája, Michael Diefenbacher nürnbergi városi levéltárvezető pedig a Német Lovagrend nürnbergi lerakatáról és Erzsébet-kórházáról beszélt.

A világi levéltárszakma képviselői aktuális kérdésekről, gondokról tájékoztattak kerekasztalforum keretében: legfőképp a levéltárügy finanszírozási problémái, gazdáltsága került elő, de szóltak a levéltárak informatikai fejlesztéséről, a személyiségi jogok és az adatvédelem kérdéseiről is (Oktatási és Kulturális Minisztérium levéltári részlege, Nemzeti Kulturális Alap, Magyar Levéltárosok Egyesülete).

A konferenciát kísérő programokon a résztvevők megismerkedhettek az evangélikus egyház budapesti intézményeivel. A rendezvénynek helyet adó volt protestáns árvaház történetét a megőrzött emléktáblák, festmények tették jól érzékelhetővé. A fasori templomban Kertész Botond szervezésében és kántorizálásával

okumenikus áhítat volt. A fasori gimnáziumot az iskolai gyűjtemény alapítója, Szabó István mutatta be. A díszteremben az evangélikus egyház által a konferencia résztvevőinek tiszteletére adott fogadást Korányi András egyháztörténész, a zsinat alelnöke nyitotta meg. A vendégek megnézhették az evangélikus gyűj-

Kertész Botond, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa, a konferencia egyik házigazdája (balra) tárlatvezetést tart

pasztalat ma éppolyan fontos, mint régen. A negyvenévi szocializmus egyházakat nyomorgató rendszere, a rendszerváltás visszasságai, kudarcai további összefogásra, egymásra figyélésre intik az egyházakat.

Előadás taglalta a katolikus egyház szociális tanításait (Janka György). Hallottak a résztvevők a határon túl is működő katolikus szociális nővérekről, de a katolikus egyesületi és társadalmi munkát koordináló Actio Catholicáról is (Bella Lászlóné, Gianone András). A hallgatóság ezután megismerkedhetett a protestáns ébredésnek és egyesületi életnek a 19–20. században zajlott kibontakozásával (Géza Eleonóra). Esetleírások ismertettek meg az evangélikus Felső-diakonisszák, a kolozsvári református diakonisszákórház és a kolozsvári unitáriusok Dávid Ferenc Együletének munkájával (Czente Miklós, Sipos Gábor, Molnár B. Lehel). A szociális munka magával hozta az egyházakban a nők szerepének növekedését: ahol áldozatos segítőkészre volt szükség, ott a hívők, asszonyok bevonása nélkülözhetetlen volt.

A konferenciát nemzetközivé két németországi előadó tette: Helmut Baier, a ba-

teményeket: a százéves Üllői úti egyházi központban elhelyezett Evangélikus Országos Könyvtár, a Podmaniczky-gyűjteményt és az Evangélikus Országos Levéltárt is. A tanácskozás zárónapján a Deák téri evangélikus múzeum megtekintése nyújtott élményt a résztvevőknek Kertész Botond szakavatott bemutatásában. Aznap ezenkívül volt alkalom a Magyar Országos Levéltár várbeli épületeinek megtekintésére is: a Bécsi kapu téren a középkori gyűjteményt, a Hess András téren pedig az Állami Egyháziügyi Hivatal iratait tartalmazó raktarakat keresték föl a levéltárosok.

A program része volt a MELTE egyesületi közgyűlése is, melyen a jelen levő negyvenöt résztvevő meghallgatta a tisztviselő beszámolóját, és módosította az alapszabályt.

A magyarországi és erdélyi magyar római és görög katolikus, református, evangélikus, unitárius és baptista levéltárakat egyesítő MELTE találkozója fontos szakmai fórum, melyen e nem nagyon ismert, de az egyházak múltjának kincseit őrző szakma a külvilág előtt is bemutatkozhatott.

■ Cz. M.

HOLLO TIBOR FELVÉTELEI

El nem hantolt indulatok

És ki gondol az általa meghurcoltakra?

Őszinte megdöbbenéssel hallok és olvasom, hogy ünnepélyesen emlékeztek meg Káldy Zoltán halálának évfordulójáról.

Kérdem, hogy ez esetben Édesapám és a számos Káldy által meghurcolt és megalázott lelkész rehabilitálását visszavonják?

Kádár sírjánál a kommunisták emlékeznek, az ő eszméit hirdette. Ezek szerint egyházunk mai vezetői nem az áldozatokkal, hanem vádlóikkal azonosulnak!

A keresztyén megbocsátás mindenkinek joga és kötelessége, de a krisztusi tanok lábballal tiprójának piedesztálra emelése, ünneplése a meghurcoltak arcu-

csapása akkor is, ha az áldozatok meg tudtak bocsátani.

Mindenki megteheti, hogy magánemberként lerója kegyeletét bárki sírjánál, de mások (pl. az énekkar) kivezérlése és dicsőítmények zengetése fáj annak, aki végigélte édesapja meghurcoltatását, félreállítását, és saját életével is megszenvedte Káldy Zoltán gerinctelenségét és embertelenségét.

Őszintén sajnálom, hogy szeretett egyházam még a mai napig sem tudott túllépni a múlt sötét árnyain, elválasztva az igazat a hamiságtól.

Tudom, hogy Édesapám életé-

ben megbocsátott minden ellene vétőnek, de hiszem, hogy az említett ünnepség sok sebet felszakított volna benne.

Egyes politikusok Kádárt próbálják tisztára mosni, egyházi vezetőink a hasonló úton járt Káldyt.

Mi pedig várjuk földi életünk megtisztulását, jobbra fordulását. Budapest, 2007. 06. 19.

■ DR. SCHULEK ÁGOSTON

Hozzászólás a www.evelet.hu honlapon a 2007/21. szám Emlékezés egy tüzes hangú egyházvezetőre című cikkéhez

Az érem egyik oldala

Rövid reakció a július 1-jén Ittész János püspök *Az érem másik oldala* című cikkéhez.

A névadás, tehát „az érem egyik oldala” igaz megítélés szerinti döntés volt. Nem „rövidlátó egyházpolitika”, sőt nem is politika, mert ugyan mi célja lett volna egy ilyen egyházpolitikának abban az időszakban, amikor a változás előszele már érződött 1989-ben? Elismerést és köszönetet akart kifejezni a gyülekezet. Idézzék Roszik Mihály „...Gond és félelem el nem ér...” című (2002)

könyvéből: Egy új épületet D. dr. Nagy Gyula püspök-elnök 1989 pünkösdjének második napján szentelt fel. „Ekkor az Alberti Gyülekezet Szeretothonát Káldy Zoltánról neveztük el. A névadás egyesekben tiltakozást, sőt felháborodást váltott ki, mivel a megboldogult püspök személye körül akkoriban viták folytak. Mindenki tudhatta azonban, hogy a szeretetszolgálat szívügye volt, a diakóniát teológiája központjába állította, és az alberti szeretothonának sok külföldi

segítséget szerzett az Egyházak Világtanácsától, a Lutheránus Világszövetségtől, a Gustav-Adolf-Werktől és a Martin-Luther-Bundtól. Ezeketől a szervezetektől kaptuk a gépkocsikat, amelyekre már nagy szüksége volt a tizenkét dolgozónak és az igazgatónak az ötvénkét gondozottal kapcsolatos számtalan teendő ellátásához. Az otthon nagyon rászorult a külföldi segítségre, mivel a rendszerváltásig semmiféle állami támogatást nem kapott.”

■ ROSZIK MIHÁLYNÉ

Rendezni végre közös dolgainkat...

Bevallom, amikor az *Evangelikus Élet* pünkösdi számában (május 27.) elolvastam a megemlékezéseket a húsz éve eltávozott püspökről, Káldy Zoltánról, felöltött bennem, hogy nem vált-e majd ki némelyekből kritikát a teljesen pozitív hangvétel, a legfeljebb közvetett utalások a püspöki szolgálattal kapcsolatos negatívumokra.

Ugyanakkor az egyházhoz méltónak éreztem az utódok, a pályatárs megnyilatkozásait, tudtam azonosulni szemléletükkel. Nem az ilyen évfordulók kell, hogy alkalmat adjanak egy-egy személyiség életútja tudományos igényű értékelésének. Ezzel együtt a költő sorai: „A harcot, amelyet őseink vívtak, / békévé oldja az emlékezés...”

Azután hetilapunk július 1-jei számában találkoztam Ittész János elnök-püspöknek – ebben a tisztségében ő is a húsz éve eltávozott előd felelősségét hordozza – *Az érem másik oldala* című, ugyancsak az egyházhoz méltó hangvételű írásával. Így hát felerősödött bennem az idézett vers folytatása: „...rendezni végre közös dolgainkat...”

Annál inkább rezonáltam az elnök-püspök megnyilvánulására, mert – pusztán a történeti hűség okán említem – annak idején magam az *Evangelikus Életben* bíráltam az alberti gyülekezet döntését, azt, hogy a szeretothont Káldy Zoltánról nevezték el. Úgy véltem és vélem ma is, hogy akkor ennek nem volt jó az üzenete a megújuló egyház számára. Persze túlzott jelentősége sem volt, nem befolyásolta a folyamatokat.

A Déli Egyházkerület felügyelője voltam akkor. Többek között a törvényesség helyreállítása az egyházban tartozott programunkhoz, *Harmati Béla* püspökkel. A szeretothon gyülekezeti intézmény volt, a névadás az ő hatáskörük, nem lett volna szerencsés követni az addigi gyakorlatot, még ha jó ügyről volt is szó. Az alulról építkezés azt jelenti, hogy a felsőbb egyházi szint tiszteletben tartja a gyülekezeti döntéseket, nem hatalmi szóval próbálja meg formálni azokat. Hanem például a nyilvánosság erejével.

2007-ben is jó arra gondolni, hogy egyházunkban 1989-ben egy gyülekezeti lelkész már félelem nélkül szót emelhetett a püspök-elnöknél egy neki nem tetsző döntés esetében, illetve egy kerületi felügyelő a nyilvánossággal élhetett az ügyben.

Kérdés, hogyan értékeljük 2007-ben azt a helyeze-

tet, hogy püspökök között jelentkezik a múlt megítélésében nyilvánosan véleménykülönbség. Bizonyos, hogy van ebben pozitívum, és az eltérő véleményekben is tükröződik a közös alap, a közös hit. Kívántuk a pluralizmust, a többféle álláspont létjogosultságát – ne lepődjünk meg, amikor ezzel találkozunk. A Káldy püspök sírjánál, illetve a Deák téri képviselő-testületben elhangzottak és a mai elnök-püspök 1989-es levelében olvashatók – ahogy a püspöki írás címe is kifejezi – ugyanannak az éremnek különböző oldalait jelentik. Együtt igazak.

Nem a mi feladatunk – legkevésbé ezé az írásé – valamiféle igazságot szolgáltatni. De nem lenne helyes a meglévő véleménykülönbséget kibeszélés nélkül, a békesség jegyében a szőnyeg alá söpörni.

A rendszerváltozások az akkori egyházkezelésben úgy váltak, hogy a cezúra és a kontinuitás váltás is bekövetkezett az egyházban, meggyőzi a püspököt arról, hogy valódi volt a kilencvenes évek megújulása. Lehet, vannak, akik szerint paradox – magam, mint a nyilvánosság töretlen híve, örülök neki –, hogy az elnök-püspök, ha valami nem tetszik neki, hetilapunkban is kifejezi a véleményét. Úgy véltem, megér egy kis elmélkedést a sajátos püspöki polémia, amely serkengetheti a múlt józan megvitatását.

Számomra az egész történetből az adódik a legfontosabb megállapításként, hogy az 1989-es levelet megíró lelkész 2007-ben elnök-püspök. Mégiscsak változott valami az egyházban. Talán ezért sem baj, ha az utódok az emlékezés alkalmain elsősorban az értékeket emelik ki az egykori püspök-elnök szolgálatából.

■ FRENKL RÓBERT

Húsz éve hunyt el Káldy Zoltán püspök

Húsz évvel ezelőtt, tizenhét hónapos betegség után hunyt el Káldy Zoltán, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke, elnök-püspök és a Lutheránus Világszövetség elnöke. Húsz év elég hosszú idő ahhoz, hogy felnőjön egy nemzedék, amelyik semmilyen személyes élményt nem tud felidézni vele kapcsolatban. Húsz év elég rövid idő ahhoz, hogy az idősebb nemzedék még sok – jó vagy rossz – személyes emléket őrizzen róla.

1919. március 29-én született a Somogy megyei Iharosberényben, ahol édesapja, Káldy József lelkész volt. A korán megözvegyült édesanya egyedül nevelte és taníttatta két fiát. Káldy Zoltán a soproni evangélikus líceumi, majd teológiai tanulmányai (1937–1941) után D. Kapi Béla püspök avatta lelkésszé. Első és egyedüli gyülekezeti szolgálati helyén, a pécsi gyülekezetben a háború végén bátorságról tett tanúságot, amikor menteni igyekezett az üldözötteket, és az akkori püspöki felszólításnak megfelelően ő is a helyén maradt, amikor a háború vashengere átgyördült a városban. Az ébredés elkövetkezettjeként szolgált az ország mintegy hetven gyülekezetében többnapos evangélikációval. Pécssett pedig megszervezte a gyülekezeti órállók szolgálatát. 1954-ben a Tolna-Baranyai Egyházmegeje esperese lett.

Közel harminc évig, 1958-tól haláláig, 1987. május 17-ig volt püspök. Drámai és tragikus volt a helyzet, amikor egyetlen jelöltként túlnyomó többséggel megválasztották a gyülekezetek. Ordass Lajos az állami beavatkozás miatt nem folytathatta püspöki szolgálatát – ha nem is házi őrizetbe, de folytonos megfigyelés alá helyezték. A hivatalában lévőnek tekintett Dezséry László lemondott püspöki tiszteréről, és felhagyott az egyházi szolgálattal is. Káldy Zoltán erős hittel, határozott küldetésstudattal és nem minden becsvágy nélkül vállalta a püspöki tisztelet. Akik az evangélikáció során találkoztak vele, nem tartották rossznak a választást. Ordass püspök örökségét nem tudta, Dezséry püspökét pedig nem akarta folytatni. Tudta, hogy „sok és nehéz feladatot görgető” tisztre vállalkozik, de hogy milyen nehézségre, azt talán nem is sejtette – ám hamar megtapasztalta. Sorra el kellett hagyniuk szolgálati helyüket azoknak a lelkészeknek, akikkel szemben az állami szervek leginkább bizalmatlanok voltak. Állami tudni, hogy állami részről előre közölték-e vele, milyen személyi döntéseket vártak tőle, vagy csak beiktatása után tették ezt meg – ahogy azt is, vajon minden kívánságukat egyszerre, vagy csak egyiket a másik után tárták-e elé. Nem várható, hogy akiket ezek a lépések érintettek, hálásak legyenek neki.

A másik fontos kérdés, hogy teljesített-e minden állami elvárást, vagy sikerült-e bizonyos pontokon kitérnie? Attól a gondolatától sem könnyű szabadulni, hogy voltak egyházunkban olyanok is, akik az állam irányában tett lojális gesztusait nem tekintették elégségesnek, túl akartak tenni rajta, és bizalmatlanságot gerjesztettek vele szemben. Az állami egyházpolitika képviselői értették ahhoz, hogy más egyházi vezetőkhez hasonlóan őt is a számukra kedvező lépések és nyilatkozatok megtételére sarkallják. Mindeközben egyre inkább magára maradt. Alig voltak, akiknek a tanácsára hallgatott, és kevesen voltak azok is, akik mellette álltak.

Elmondható ugyanakkor, hogy az 1958 utáni évek lassan, fokozatosan, kis lépésekkel az építke-

zések éveit voltak a gyülekezetekben. Renoválásokra és modernizálásokra került sor. Több új parókia épült, néhány szerényebb kis templom is. Fejlődtek a diakóniai intézmények. Épületet kapott az Evangélikus Teológiai Akadémia. Levelező teológiai tanfolyam indult. Országos ifjúsági konferenciákat lehetett tartani. Sajtótermékek jelentek meg. Az ország szélesedő nyilvánossága egyházi kapcsolatok is fokozódó mértékben viselt el vagy engedélyezett: ösztöndíjasok jöttek és mentek, konferenciákon vettek részt vezetők, majd lelkészek, végül teológiai hallgatók is. Segélyeket kaphatott egyházunk, és külföldi egyházi vezetők érkezhettek látogatába. Mindezt sem túlértéklni nem kell, sem lebecsülni nem szabad. A püspöki szolgálat évtizedeit nyilván együtt kell nézni az ország történetének korszakaival.

Nem mondunk nagyot, ha azt állítjuk, hogy a csúcspont a Budapesten tartott 1984-es evangélikus világyűlés volt. Káldy püspök számára, aki az évek során a Lutheránus Világszövetség több jelentős bizottságának tagja, az egyiknek alelnöke is lett, természetesen az általa erőteljesen ambicionált elnöki megválasztás volt a legfőbb siker. Egyházunk számára ennél is többet jelentett a felszabadító érzés, hogy képesek vagyunk egy ilyen nagyszabású gyűlés megszervezésére, valamint az élmény, hogy egyszer tizenrezerrel együtt a megnyitót és a záró istentiszteletet, és mindez a nyilvánosság előtt történik.

A „diakóniai teológia” is ezeknek az éveknek a kifejezése. Az eredeti szándék – a püspöki székfoglaló szavai szerint – a „biblicitás, hitvallásosság, értelmesség” alapján való megfontolás és döntés volt, elutasítva ezzel az „elvtelen taktikázást, gerinctelenséget a politikai kérdésekben”. A gondolat az évek során csiszolódtott, amihez hozzájárultak a kapott kritikák, de a közhasználatban sokszor sekélyes gondolatok takarója is lett, vagy egyenesen arra szolgáló eszközként használták, amit éppen általa akartak volna elkerülni. Mivel az a kérdés áll mögötte, hogy mi az, amit az egyháznak és az egyes keresztyén embernek kell és lehet adnia a körülötte élő világnak, és ezt hogyan kell megtennie, a kérdésfeltevés nem avult el. Kár, hogy azokban az években ezt – többek között a püspök ellentmondást nem tűrő vezetési stílusa miatt – nem is lehetett végigbeszélni. Igazából azóta sem tudtuk ezt megtenni – a tiszteletre méltó kísérletek ellenére sem.

Tizenegy évig, 1973-tól 1984-ig mint egyházunk külügyi titkára, közvetlen munkatársaként dolgoztam. Bizalmasa nem lettem, de megbízott bennem. Soha nem kért számon olyan feladatot, amit nem mondott, soha nem tagadta le azt, amit egyszer kimondott. Jó emberismerőként mindig észrevette rajtam – még akkor is, ha nem szóltam –, ha valamilyen döntése nem tetszett.

Munkabírása hihetetlen volt. Szerette a gyülekezeteket, szeretett prédikálni, és volt ereje igehirdetésnek. Még azok közül is sokan hallgatták szívesen igehirdetéseit, akik nem értettek egyet közszereplésével. Különösen is szerette a verseket, és a kultúra különböző területei iránti érdeklődésével és nyitottságával neves művészeket sikerült megnyernie, hogy alkotásaikkal jelen legyenek egyházunk kiemelkedő ünnepein.

Káldy Zoltán püspök halála a Magyarországi Evangélikus Egyházban egyháztörténeti korszakváltás kezdete volt. Mivel megváltozott a társadalmi berendezkedés, ma más távlatból nézünk körül, mások a lehetőségeink, és mások a kötöttségeink. A Lutheránus Világszövetség történetét és elnökeinek életét felvázoló tanulmány azt írja róla, hogy korának embere volt. Talán nem belemagyarázás ebből a kifejezésből elmarasztalást kihallani: nem az örökkévalóság embere, hanem csak korának embere volt. Valamilyen értelemben mindenki a maga korának embere. Az igaz bíró pedig egykor majd azt kéri számon, hogy az egyház Urától kapott ajándékokkal és lehetőségekkel a saját korának a korlátai között ki-ki hogyan élt. Gondoljunk vissza ezért hálával és kritikával, de szeretettel is Káldy Zoltánra.

■ DR. REUSS ANDRÁS

Evangelikus naptár 2007, 120–123. o.

Felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy lapunk internetes platformján bárki bármely íráshoz – még a hozzászólásokhoz is – hozzászólhat. – A szerk.

Megbékélés – a lélek mélyén

A paksi országos találkozó résztvevői sokféle megközelítésben hallhattak a megbékélés és a békességszerzés teológiai alapjairól és összefüggéseiről. Sok szó esett arról is, hogy az Istennel való kiengesztelődésből fakadóan, annak következményeként szükség van a különféle egyházi, társadalmi, etnikai csoportok közötti megbékélésre is. A találkozó alaposan kidolgozott tematikájában azonban annak már nem jutott hely, hogy a megbékélésnek hogyan is kellene megmutatkoznia és megvalósulnia az egyes ember hétköznapi életében, és miért szükséges erre mindenkor nagy erővel törekedni.

„A békesség hiányának felismerése elengedhetetlen lépés a valódi békesség felé vezető úton. (...) Azt remélem, hogy sem Pakson, sem általában egyházi közéletünkben nem fogjuk beérni kegyes frázisokkal csak azért, hogy békességnek tűnjön, ami nem az” – írta *Próhle Gergely* országos felügyelő a paksi találkozó programfűzetében megjelent köszöntőjében. A békesség hiánya valóban rendkívül nehezen helyrehozható defektusokat okoz mind a társadalmi és egyházi közéletben, mind a magánélet, sőt a lelki és hitélet terén is. Az országos felügyelő soraiból az is kiderül – s ezzel a következtetéssel is egyetérthetünk –, hogy a kegyes frázisokkal fenntartani kívánt látszabékesség hosszú távon még a békéltenségnél is romlóbb hatású. Ezen a bizonyos „valódi békesség felé vezető úton” nem tekinthetünk el attól, hogy a nézeteltérésekből és múltbeli sértésekből fakadó konfliktusokkal szembenézünk – és mindenekelőtt önmagunkban, a saját szívünkben valósítsuk meg a feldolgozás, az elengedés és a megbékélés folyamatát.

Sokan vagyunk olyanok – akár az egyházban, akár azon kívül –, akik mások által ejtett sebeket hordozunk a lelkünkben. Békeatlanságunk és konfliktusaink mélyén az ilyen feldolgozatlan lelki sebek húzódnak meg. De a valódi gond soha nem a sebekkel van, hanem

az azokhoz való egyéni viszonyulásokkal. Mit okoz, és milyen késztetést ébreszt bennünk a sérülések okozta fájdalom? Vajon egész lényünket előnti keserűséggel és csalódottsággal, felszítja bennünk a gyűlöletet és a haragot, s megrekeszt minket az áldozat szerepében és a másikkal fenntartott konfliktus állapotában? Vagy arra sarkall, hogy mielőbb kijussunk a lelki válságból, hogy képesek legyünk elengedni és feloszlalni magunkban a lüktető fájdalomgócot, hogy valahogy felül tudjunk emelkedni fájdalomunkon, s eljussunk az önmagunkkal és a másikkal megteremtődő béke állapotába – hogy végül ne a gyűlölet, hanem a szeretet győzedelmeskedjen a szívünkben?

A megbékélés lényegét tekintve nincs különbség aközött, hogy közéleti vagy magánéleti konfliktusról van szó. A sérüléseinkhez való viszonyulás ugyanis nem társadalmi, közéleti, még csak nem is elsősorban teológiai, hanem lélektani kérdés.

A teológia tanításából jól ismerjük azt a tételt, hogy az Istennel való megbékélés alapja a bűnbocsánat. Ennek az egyéni életünkre vonatkozó konklúzióit azonban már sokszor képtelenek vagyunk levonni, s nem akarunk szembenézni a saját konfliktusaink eredetét feltáró következményével, a fájdalmas lélektani igazsággal: *megbékélés nem jöhet létre az egész lelkünket átható, őszinte és teljes megbocsátás nélkül.* És ami még ennél is fontosabb: a megbocsátásra elsősorban nem annak van szüksége, aki a vétet elkövette, hanem annak, aki elszenvedte a sérelmet.

Talán megdöbbentő ez a kijelentés, de a lélektan tapasztalata bizonyítja: a lelki sebek teljes gyógyulásához a sérelmek megbocsátása és teljes elengedése szükséges. És ebből az is következik, hogy nemcsak a megbánt véteteket kell megbocsátani, hanem kivétel nélkül mind egyiket (mert aki a megbánás feltételéhez köti a bocsánatát, az magát a másik fölé helyezi, és ítélkezik – ami nem az ő dol-

ga –, s gesztusa nem őszinte szeretetből, hanem gőgből fakad). Amikor a tanítványok arról kérdezik Jézust, hogy hány-szor kell a felebarátunk megbocsátani, a mester nem véletlenül hangsúlyozza akkora nyomatékkal, hogy annyiszor, ahány-szor vétkeznek ellenünk. És nem azért kell megbocsátanunk, mert egy felsőbb hatalom ezt követeli tőlünk, hanem a saját lelki egészségünk fenntartása, pszichés egyensúlyunk biztosítása és belső békénk megőrzése érdekében, amely a külső – emberi kapcsolatainkban megvalósuló – megbékélésnek is elengedhetetlen alapja.

Aki úgy dönt, hogy ragaszkodik sérüléseivel és sebeihez, annak olyan terhet kell cipelnie, amely talán még sorsának keresztjénél is súlyosabbá válhat. S a lelki életen túl ez különösen akkor okozhat komoly közéleti károkat, ha olyan emberek táplálják a saját fájdalmukat, akik egyház- és gyülekezetvezetői pozícióban vannak. Mert miközben igyekeznek komolyan venni az Úr tanításait, s a híveket a szavak szintjén arra intik, hogy éljenek a megbékélésre törekvés követelménye szerint, ők maguk nem képesek tetteikkel példát mutatni a megbocsátás és a megbékélés gyakorlatára. Sebzettségük és fájdalmuk végső soron identitásuk részévé válik, s közéleti megnyilvánulásaik során nem az önmeghaladó és egyre feljebb emelő szeretet útján járnak, hanem észrevétlenül belerög-zülnek egy lehúzó, a fejlődést gátló és a szívét börtönbe záró – lényegét tekintve egoista – lélekállapotba.

A legsúlyosabb lelki gyötrelmek idején sem lenne szabad elfelejtenünk: se-beinket, sérüléseinket mindenkor az Úr elé vihetjük imáinkban, s bizonyossággal hihetjük: ő megszabadít bennünket fájdalmainktól, csak kérnünk kell, mert nála minden megterhelt lélek bocsánatot és örök megnyugvást talál. S ha elő-ször tőle kérjük a szívünkben kivirágzó békességet, azután egymással is szeretetteljes békében fogunk élni.

■ PETRI GÁBOR

HETI ÚTRAVALÓ

Így szól az Úr, a te teremtőd: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! (Ézs 43,1)

Szentháromság ünnepe után a 6. héten az Útmutató reggeli és heti igéi a szent kezeszség örök jelentőségéről tanítanak.

Szentség csak az, amit Jézus Urunk rendelt el. Missziói parancsában mindenkor tanítványainak ezt adta feladatul: „Menjtek el tehát, tegyetek tanítványná minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.” (Mt 28,19). „Ez azt jelenti, hogy nem emberek, hanem maga Isten keresztel, s noha emberi kéz végzi, igazában mégis Isten cselekedete az.” (Nagy káté) A Szentháromság Isten elénk jövő, irgalmas szeretete Luther számára is erőforrás volt kísértései között; s felírta ezt magának állandó emlékeztetőül: „Még vagyok keresztelve!” Istenünk a kereszttség által ma is megtérésre hív: „Krisztus szereti az egyházat, és önmagát adta érte, hogy megszentelje, és megtisztítsa a keresztstéssel az íge által.” (Ef 5,25.26; LK) Akiknek e szentség vételekor a kereszt jelét rajzolták a homlokukra, tudjuk-e, „hogy mi, akik a Krisztus Jézusba kereszteltettünk, az ő halálába kereszteltettünk?” (Róm 6,3) „Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is fogunk.” (Róm 6,8) Az Úristen parancsára „Izráel fiai szárazon mentek be a tenger közepébe, és a víz jobbról-balról falként állt” (2Móz 14,22). A nép megmenekülése a kereszttség előképévé vált: „...mindnyájan megkeresztelkedtek (...) a tengerben” (1Kor 10,2), és „hit által keltek át a Vörös-tengeren, mint valami szárazföldön” (Zsid 11,29a). Az első pünkösdkor háromezer lélek hitt Péter szavának, s megszületett az egyház: „Térjétek meg, és keresztelkedjétek meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (ApCsel 2,38) Pál és Szilász Uruk missziói parancsa szerint járt el, amikor a filippi börtönőrnek „hirdették az Isten igéjét (...). Ő pedig (...) azonnal megkeresztelkedett (...), és örvendezett, hogy egész háza népével együtt hisz az Istenben” (ApCsel 16,32–34). A kisgyermek Jézus pozitív példái, és a benne hívő kicsinyeket nem lehet büntetlenül megbotránkoztatni; „ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába” (Mt 18,3)! A halott Jézus lábszárcsontját nem törték el „hanem az egyik katona lándzsával átszúrta az oldalát, amelyből azonnal vér és víz jött ki” (Jn 19,34). Az ógyházban szereték a víz jelentését a keresztstégre, a vért az úrvacsorára vonatkoztatni. „Keresztstégtünk tehát ne csupán üres jelképnek tartsuk, hanem olyasminek, amiben benne van Krisztus halálának és feltámadásának ereje. S ez azért van, hogy bennünk is végbemenjen mindkettő: a halál és az élet.” (Luther) „Az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy. (...) térj meg! (...) Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába, annak a nevét nem törölöm ki az élet könyvéből.” (Jel 3,1a.3b.5a) „Bár testi szem csak vizet lát / E drága keresztstégtben, / Hit által Krisztus váltáságát / Elnyerjük e szentségtben.” (EÉ 295,3) „Ne félj!”

■ GARAI ANDRÁS

Nekem fesztivál 2007

Immáron harmadik alkalommal rendezték meg a *Nekem fesztivált* a Nógrád megyei Szűgy evangélikus gyülekezetében július 7-én, szombaton. Ez a kertmissziós fesztivál azzal a céllal született, hogy a tisztán hirdett evangélium könnyedebb, fiatalos, családias keretek között juthasson el a hallgatósághoz.

A szervezők minden két igehirdetőt hívnak, akik délelőtt és délután evangélizálnak a gyülekezet temploma mögötti szabadtéri színpadon. Idén délelőtt *Fűke Szabolcs* galagutai lelkész (képünkön) Dávid és Góliát története, *Kovács László* dunakeszi lelkész pedig a Krisztus testének tagjairól szóló igehely alapján prédikált. A két igeszolgálatot körülvevő lépett fel hét zenekar, amelyek az ország különböző helyeiről érkeztek: *OpenGrave* (Dunakeszi), *Large Room* (Budapest–Galaguta), *Szövétnek* (Szűgy), *M.Is.K.A.* (Szűgy), *Piece of Peace*

(Ócsa), *Jesus Buff* (Veresegyház–Ócsa), *God Given Joy* (Békéscsaba–Gyula–Gödöllő). Mindannyian őszinte és egyértelmű Krisztus-bizonyossággal szolgáltak. Zenéjük, dalaik, biznyságtételeik egybecsengtek a nap mottójával: Nem vagy egyedül!

A szűgyi gyülekezet nagy szeretettel látott vendégül mindenkit, aki akár szolgálóként, akár hallgatóként eljött erre a missziói alkalomra. Az egyik résztvevő a találkozó végeztével így fogalmazott: „A néha viharosan szeles idő ellenére is áldott, családias, baráti és testvéri evangélicizáción vehettünk részt, megerősödhetett mindannyiunkban, hogy bizony nem vagyunk egyedül, nagyon szeret bennünket a mi mennyei Urunk. Komolyan kell vennünk, hogy ő a tenyerén hordoz bennünket, és elhalmoz áldásait! Övé minden dicsőség!”

■ BJD

FOTÓ: CZIBULYA BOGÁRKA

A Jesus Buff koncertje

FOTÓ: BLATNICKZY JÁNOS DÁNIEL

Szoftverfrissítés

„Minden útját helyesnek tartja az ember, de az Úr megvizsgálja a lelkeket.” (Péld 16,2)

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

A nyári kánikulában bizony ráfér az emberre egy kis felfrissülés. Arra azonban nem gondoltam, hogy erre a telefonomnak is szüksége lesz. Pedig ugyebár „egyházi telefonról” van szó, nem sima „előfizetésesről”. Természetesen felkerestem a garanciális szervizt, hiszen az mégsem járja, hogy mikrofon nélkül fogadjam a hívásokat.

Egy óra alatt megvizsgálták és megtisztították a készülékemet, addig lefogaltam magam a kirakatok nézegetésével. A szakszervizbe visszatérve az eladó közölte, hogy frissítette a telefon szoftverét, de ha a probléma továbbra is fennáll, akkor a központi szervizbe kell továbbítani a készüléket.

A hibajelenség eltűnt, újra tudtam rendeltetészerűen használni a telefont. Reggelig. Akkor arra ébredtem, hogy a bejövő hívás fogadása után a telefon ismét „újraindult”, a mikrofon elnémult, a hiba visszatért. Nem segített rajta a szoftverfrissítés, itt komoly a baj, vissza kell vinni a szakemberekhez, akik – reményem szerint – orvosolni tudják a bajt. Addig pedig kapok egy cserekszerűléket.

A szervizbe vezető úton azon gondolkodtam, hogy a telefonok is olyanok, mint az emberek. Van használati útmutatójuk, van olyan tulajdonságuk, amely

egyeseket vonz, másokat taszít, van belőlük „egyházi” és „normál” – és természetesen el is romolhatnak. Még egy egyházi telefon is elromolhat...

Az ember is, ha érzi, hogy az életében valami nem úgy működik, ahogyan kellene, akkor megpróbálja megkeresni az okát. Ha magától nem megy, akkor olykor felkeres egy szakembert is. Azonban van, amikor nem elég a „szoftverfrissítés”, nem csupán egy hibát kell orvosolnunk ahhoz, hogy jól működjünk. Ekkor az egész telefonunkat, azaz életünket át kell vizsgálnunk, hogy újra úgy kezdjen el működni, ahogy tervezték. Azonban ez is be kell tartanunk a használati utasítás szerint, hiszen a nem rendeltetészerű használat miatt könnyen újabb hibáüzenetet kaphatunk.

Jó hír számunkra az, hogy míg a telefongyártóktól a készülékre egyéves garanciát kaptunk, addig Isten számunkra életünk végéig tartó, örök érvényű garanciát biztosított.

■ GYÖRE BALÁZS

HIRDETÉS

Pályázati felhívás

Német evangélikus gyülekezetek Magyarországon

A magyarországi evangélikusok három nemzetiséghez tartoznak: magyarok, németek és szlovákok. Az evangélikus egyház keretében 2002-ben megszervezett néprajzi munkacsoport célja, hogy számba vegye e három nemzetiség közösségeit, feltárja múltját, és leírja szokásait.

E célból munkacsoportunk pályázatot ír ki gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók, valamint főiskolai, egyetemi és teológiai hallgatók számára.

A pályázat célja, hogy megismerjük a német ajkú lakosság Magyarországon való letelepedésének idejét és körülményeit, a közösségek életének alakulását, valamint azt, hogy a közelmúlt történelmi és politikai eseményeinek hatására milyen mértékben maradtak meg ezek a közösségek, ápolják-e a nyelvet és a hagyományokat.

A pályázók három témakörből választhatnak: család; iskola; templom és gyülekezet.

A pályázati anyag főbb szempontjai:

- egy német evangélikus község gyülekezetének története (a gyülekezet alakulása, templom és/vagy imaház építése – klenódiium, gombirat, anyakönyvek, iratok ismertetése);
- egy német evangélikus szokás részletes leírása, bemutatása (pl. kerbájt, keresztelő, lakodalom, temetés);
- családi vallási hagyományok (imádkozás, hitélet gyakorlása otthon és a templomban, imakönyvek, énekeskönyvek, Biblia családi vonatkozású bejegyzései; több generáció kikerdezésével);
- tájházak bemutatása;
- viselettörténet (hétköznapi, ünnepek, liturgikus színek a viseletben).

Pályázati határidő: 2007. augusztus. 31. Beküldési cím: Magyarországi Evangélikus Egyház Vallási Néprajzi Munkacsoport, 1085 Budapest, Üllői út 24. Eredményhirdetés: 2007. szeptember 21-én Bonyhádán, a *Német gyülekezetek Magyarországon* című konferencia keretében. A pályázat felelőse: Veres Emese-Gyöngyvér. Információt, kérdőívet a következő elérhetőségeken lehet kérni: veresese@hdsnet.hu; 30/560-8687.

A Duna Televízió *Isten kezében* című sorozatműsorának következő adásában, július 21-én, szombaton, 12.05-kor a június 22–23-án Pakson rendezett 5. országos evangélikus találkozóról láthatunk képes beszámolót. A rendezvény mottója – „Békesség néktek!” – a megbékélés témáját állította a középpontba. Neves teológusok pódiumbeszélgetését követően a résztvevők szekcióbeszélgetések keretében cserélhettek eszmét a családon és a társadalmon belüli, valamint az egyházak közötti megbékélés lehetőségeiről. Az ünnepi záró istentiszteletre a paksi Duna-parton álló vízi színpadon került sor. Ismétlés: Duna Tv, július 24., kedd, 6.25 és Duna II. Autonómia, július 27., péntek, 9.40. Szerkesztő: Nevelős Zoltán, rendező: Horváth Tamás.

A TE HITED, A TE OLDALAD

Evangélikus diákÉlet • www.myluther.hu

ISTENTISZTELETI REND | 2007. július 15. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 6. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Róm 6,3–11; Mt 5,20–26. Alapige: Ézs 43,1–7. Énekek: 295., 359.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Holger Manke; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **II., Húvösvölgyi út 193., Felső** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Madori u. 6.** de. 3/4. II. Szt. János; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebástya M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidélíusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Smidélíusz András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidélíusz András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) ifj. Hafenschér Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátorvölgy Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Tóth-Szöllős Mihály; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákosszaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Wiszkidenszky András; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Wiszkidenszky András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátás; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. 11. Veperdi Zoltán.

ISTENTISZTELETI REND | 2007. július 15. – Balaton

Alsódörgicse de. 11.; **Badacsonytomaj** de. 9.; **Balatonalmádi** du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangélikus üdülő)** de. 10.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kisdörgicse** du. fél 2.; **Kötcse** de. 10.; **Kövágóórs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nemesleányfalu** du. 2.; **Révfülöp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Sümege** du. fél 3.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Akiknek az Útmutatót köszönhetjük

Kétszáznyolcvan éve alakult meg a herrnhuti testvérközösség

Feltehetően valamennyi magyar evangélikus tudja, hogy a napi *Útmutató* Németországban, Herrnhutban készül. Úgy is hívják, hogy „herrnhuti Losung”. Talán kevesek által ismert azonban, hogy a kicsinyke szászországi faluban nem csupán lelkes evangélikus hívek készítik az *Útmutatót*, hanem egy ökumenikus közösség tagjai, akik sajátos kegyességet őriznek.

Herrnhut (a szó jelentése: „az úr oltalma”) Szászország délkeleti részén fekvő település, közel a cseh határhoz. Ennek nagy jelentősége van, hiszen morva kivándorlók alapították a falut (1722-ben), akik nagyrészt tagjai voltak a cseh–morva testvérhitközségnek. Az alapítók a hitükért elszenvedett üldözés miatt hagyták el szülőföldjüket, ugyanis korán elszakadtak a római katolikus egyháztól, közösségük az evangéliumból megismert igazságokra és szellemiségre épült, sokat merített a mártírhalált halt Husz János életművéből.

Nikolaus Ludwig, Zinzendorf és Pottendorf grófja, egy nyájas földesúr, aki Wittenbergben jogot tanult, később (álneven) a lutheránus egyház lelkészévé avatott fel, megnyitotta birtokát az ellenreformáció elől menekülő pietista hitközség előtt. Itt védett környezetben, szabadon élhették meg hitüket. A herrnhuti testvérközösség megalapításának dátumát 1727-re teszik, ennek éppen kétszáznyolcvan esztendeje. Lelki vezetőjük pár évvel később maga a gróf lett, aki az egyre nagyobb hírnevet szerző, de a lutheránus egyházzal egységben maradó mozgalmat egészen haláláig irányította.

Ökumenikus irányultságú ima- és életközösségüknek az alapja a liturgikus és köznapi együttléte, Krisztus főségének gondolata, a hívek úrvacsorai asztalközössége, ugyanakkor a más meggyőződésen levők iránti tolerancia.

Az Evangéliumi Testvérközösség (Evangelische Brüder-Unität) neve leginkább a már emlegetett *Losung*ról ismert, mely immár több mint ötven nyelven (például több afrikai népcsoport nyelvében, többféle kínai nyelven, de eszkimó vagy szorb nyelven is) hirdeti Isten dicsőségét. Az *Útmutató* évente közel kétmillió példányban kel el nyomtatott formában, illetve mind többekhez jut el digitálisan, az interneten keresztül. A különböző fordításokból egy-egy példányt őriznek a gyülekezet életét, múltját és jelenét bemutató tárlaton Herrnhutban. Rejtélyes okból magyar nyelvű *Útmutatót* azonban, mint arról személyesen meggyőződhettem, nem rejt a vitrin.

A másnap ígét Zinzendorf gróf a napokénti esti áhítat részeként adta át a közösség tagjainak (volt, hogy énekbe foglalta) 1728-tól; pár évvel későbből pedig könyv alakban is megjelentették. A gróf halála óta a napi igéket (mindig csak az ószövetségit) egyszerű ceremónia keretében, az egyház vezetőségi ülésén sorsolják ki, az újszövetségit pedig ezekhez keresik hozzá teológusok. Jó évszázada alakult ki az a rend, hogy naponta egy ó- és egy újszövetségi ige, valamint egy ének- vagy imarészlet egysége a nap bátorító bibliai üzenete.

A testvérközösség a napi ige mellett külmisziói munkájáról is ismert. Már 1732-ben misszionáriusokat küldtek ki a karibi szigetvilágba, Grönlandra, Dél-Afrikába, Suriname-ba, Dél-Amerikába. Zinzendorf ötlete nyomán a misszionáriusok azonnal iskolákat hoztak létre az evangéliumi szellemű nevelés szolgálatára. Aki hitre jutott, maga is misszioná-

riussá lett, és igyekezett másokat is megnyerni Jézus Krisztusnak. Ebből a missziói felelősségből azután sorra születtek a gyülekezetek. A missziói munka ma is nagyon élénk, kiemelt missziói területek: Afrikában Kongó, Malawi, Zambia; a karibi szigetvilágban Kuba, Francia Guyana, Honduras; Ázsiában

lát működtetnek, például pár éve kezdte meg működését egy gimnázium Herrnhutban, noha a településen alig több mint ezren élnek. Ennek anyagi hátterét jelentős részben amerikai közösségek biztosítják. Az iskolában kötelezően tanítják a cseh nyelvet, ezzel is emlékeztetve a cseh–morva ősekre. Pedagógiai prog-

Zinzendorf szobra Herrnhutban. A gróf munkabírása rendkívüli volt: száznál több könyvet és mintegy kétezer vallásos éneket írt.

Nepál, a kelet-szibériai yupik és csukt népcsoport. Európában: Albánia, Lettország és a németországi (egykori NDK-beli) Cottbus.

A közösség az elmúlt kevesebb mint háromszáz évben nyolcezer misszionáriust küldött ki. Vannak gyülekezeteik Amerika északi felében (Egyesült Államok, Kanada) is. Egyik ismert észak-amerikai központjukat, Bethlehemet, az amerikai oktatás egyik fellegrát, ahol a lakóknak ma is több mint fele német származású, maga Zinzendorf alapította ottani missziós útja során. A Herrnhutból kiinduló közösségeket angol nyelvet területeken Morva Egyházként (Moravian Church) határozzák meg.

A testvérközösség jelenleg öt kontinens harminc országában van jelen, tagjainak száma 825 ezer. Hagományos közösségeik Németország mellett Csehországban, Nagy-Britanniában, Hollandiában, Dániában, Skandináviában és Svájcban találhatók. A gyülekezetek jelentős szociális munkát is végeznek, kiemelten a bevándorlók között. Közösségeik jól szervezettek. Több óvodát, isko-

ramjuknak lényeges eleme, hogy a fogatékkel élők, a hátrányos helyzetűek, idősek iránti szolidaritást erősítsék a diákok között. A közösségben egyébként is rendkívül nagy hangsúlyt fektetnek a gyerekek és ifjak közötti munkára, hiszen belőlük lehetnek a jövő misszionáriusai.

A herrnhuti gyülekezeti terem puritán, minden fehérre van festve, és nagyon figyelnek arra, hogy egyetlen személy se tűnjön kivételetnek a közösségben (beleértve az ige hirdetőt is), ezért például nincsen semmiféle pulpitus, csupán úrasztala, amely minden hívővel szemben áll, az oldalkarék nem hangsúlyosak. A helyiség hatszáz (!) személy befogadására alkalmas.

Már a kezdet kezdetén – az apostoli példa szerint – tizenkét vént állítottak az életvitel és a rend feletti őrökösre, és fölöttük Krisztust tekintették a „fővének”. A herrnhutiak szerint a testvéri szeretet melege a legnagyobb vonzerejük, összejöveteleiken a közös imák és énekek hangsúlyosak.

■ SZEGFŰ KATALIN

Egymás jobb megértéséért

Londonban, a világhírű British Múzeumban a legősibb keresztény, zsidó és muszlim dokumentumokból látható kiállítás *Szent felfedezés – ami közös* címmel. A tárlatot április 27-én nyitották meg, és szeptember 23-ig látogatható. A megnyitón jelen volt II. Erzsébet királynő férje, Fülöp herceg és Rashid marokkói herceg.

A gazdag program bemutatja a monoteista vallások kialakulásának történetét és különböző szertartásait. „Reméljük, hogy

ez a kiállítás jelentősen hozzájárul a három hit jobb megértéséhez” – hangoztatták a megnyitón.

A legrégebbi dokumentumok között szerepel a holt-tengeri tekercsek egyik része, a görög *Újszövetség* legrégebbi fennmaradt teljes szövege és a *Koránnak* egy 8. századból való példánya.

► ÖTK

ÉLJÜNK TERMÉSZETESEN!

Teákról, kávékról

► **Két egzotikus italtól lesz szó az alábbiakban. Látni fogjuk, hogy persze egyáltalán nem csak kávékról, hiszen megszámlálhatatlan tea- és kávéfajta közül válogathatunk. Közös jellemzőjük, hogy rendre kikiáltják őket egészséges és egészségtelen italoknak egyaránt. Mint az élet minden területén, ezekkel kapcsolatban is a mértékletesség elvének betartása a legfontosabb.**

Ötóriai tea

A fekete teában sok, az antioxidánsok csoportjába tartozó polifenol található. Ezek az anyagok megkötik, hatástalanítják a szabad gyököket, melyek sejtkárosító hatással bírnak. Rendkívül sokféle fajtája ismert, ki-ki többözölhet a kínálatban. Igazán jó minőséget az egyre szaporodó teaszakboltokban találhatunk.

A zöld tea abban különbözik a feketétől, hogy nem fermentálják. Rendszeres fogyasztása igazoltan egészségvédő hatású. Olyan értékes vegyületek találhatók benne, melyek többek között daganatmegelőző hatásúak, és védelmük a sok káros behatásnak kitett érrendszer. Yerba Mate, azaz paraguayi tea annak a speciális zöld teának a neve, melynek stresszoldó, élénkítő hatása ismert, illetve amely gyengíti a szervezet különböző allergiás reakcióit. Koffeint egyáltalán nem tartalmaz.

Dél-afrikai vadon növény zsege hajtásából készült vörös tea a Honeybush (mézbokor) és a Rooibos (vörös bokor). Mindkettő gazdag flavonoidokban, C-vitaminban. Itala rendkívül ízletes, megundhatatlan.

A lapacho teának sincs semmi köze a teacerjelevelekhez, hiszen egy dél-amerikai fa belső kérgéből készül. A vörösbarna színű nedű immunerősítő, gátolja a daganatsejtek szaporodását. Gyulladáscsökkentő, ízületi panaszok esetén is igen jótékony hatású.

Különböző fák, bokrok, lágyszárú növények virágja, levele, termése, aprított szára készíthető el kellemes ízű és speciális gyógyteává forrázással, főzéssel, áztatással. Kamilla, borsmenta és hársfavirág

talán minden háztartásban fellelhető. Házi praktikák sokaságát használják ma is sokan, amikor gyógyszerek ezreit lehet megvásárolni, hiszen a „füben-fában orvosság” mondás szellemében egy sokkal szelídebb, mellékhatásoktól mentes gyógymóddal kúrálhatjuk magunkat a gyógyteák segítségével. Kúraszerűen ajánlott fogyasztani őket, de csak meghatározott ideig (orvos, fitoterapeuta javaslatát figyelembe véve), utána feltétlenül néhány hetes szünetet kell tartani.

Néhány arany szabály. Lehetőség szerint ne sajnáljuk az időt a tea elkészítésére, és szünetet (nem filteres) teát főzzünk. A filter „ápol s eltakar”, nem tudni, mit rejt valójában. Főleg vigyázzunk a nagyon olcsó termékekkel. (Még ma is kapni gyerekkorom egyik rémét: a Garzon teát...) A teaszakboltban kímérve vásárolt tea talán drágábbnak tűnik, de ha árát elosztjuk a belőle elkészíthető csészék számával, biztosan jobban járunk, mint filteres társaik esetében. Az ízüket, aromájukat meg össze se lehet hasonlítani.

Nagyon sok minden függ a teák helyes tárolásától. Aromájukat sokkal tovább megtartják, ha sötét üvegekben vagy fémdobozban tároljuk őket. De itt is érdemes betartani a fél évet mint szavatossági időt, hiszen hosszú évekig csak a jó minőségű borokat ildomos tárolni.

A teákat édesítés nélkül is próbáljuk ki. Rövidesen eszünkbe sem jut majd cukorral, édesítőszerrel, mézzel, citromlével „elrontani”. (A forró teába tett citromlé elveszíti C-vitamin- tartalmát és ugyanez a helyzet a mézzel is, amely áldásos hatását nem képes kifejteni, ha túlságosan felhevül.)

Nagy melegben kitűnő alternatíva a jeges tea, melyet magunk is fillérből elkészíthetünk, szemből, drága és nem túl egészséges variánsokkal. A másik lehetőség a forró tea, amelyet a távolkeleti népek az ottani hőségben előszeretettel és nem véletlenül fogyasztanak.

Kér egy feketét?

Legyen bár „Coffea Arabica” vagy „Robusta” a kiinduló növény, főzetét, a babkávét nagyon sokan isszák szerte az egész világon. Vajon miért? Mert finom, kellemes ízű. Mert mértékkel fogyasztva

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

jó hatással van a szervezet működésére, frissíti, élénkíti. Isszuk, mert egyszerűen a társasági, közösségi lét egyik „kelléke” lett: valakivel beülni valahova egy kapucsinóra testünk-lelkünk számára kellemes időtöltés lehet. Ez persze nem ugyanaz, mint bedobni naponta öt-hat eszpresszókávét (gyakran ebéd helyett, gyümölcs, zöldség helyett).

Cikóriából és árpamalátából készülnek azok a kávéízű utánozó italok (pótkávé, gabonakávé), melyek nem tartalmaznak koffeint, így gyerekek is fogyaszthatják őket a kakaó egészséges alternatívájaként. Pörkölt gabonaszemekből is készíthető ízletes, egészséges és tápláló ital. Általában rozsból készülhet, de lehet tönkölybúzából is. Bármelyik napszakban iható.

A kávé megannyi módon el lehet készíteni és utólag sokféleképpen lehet ízesíteni. Érdemes többféle módon is kipróbálni. Aki kizárólag feketén és erősen issza, számolhat vele, hogy előbb-utóbb kikezdi a gyomrát. Azonban gyengíthetjük a főzési technikával (hosszú kávé, törökös kávé), és adhatunk hozzá tejet, tejpórt. Az édesítést ne vigyük túlzásba, mert „sok kicsi sokra megy” alapon így rengeteg felesleges energiával terheljük szervezetünket, mindenekelőtt a hasnyálmirigyünket.

A koffeinmentes valódi kávéból egy kémiai szerrel vonják ki a koffeint, de valamennyi biztosan visszamarad ebből az emberi fogyasztásra nem alkalmas anyagból. Tehát bánjunk vele óvatosan, szűkmarkúan. Helyette érdemesebb „rászokni” a gabonakávékra, melyeket korlátozás nélkül ihat mindenki, akinek egyébként a valódi babkávé szívdobogást, alvási zavart okozna.

Nyáron igazi finomság a jeges kávé, melyet egy gombóc vaníliafagyalattal tehetünk igazán kellemessé.

■ BOGDÁNYI MÁRIA

Trendi

Azon a reggelen csak azt hallottam, hogy mögöttem léptek koppannak, és valaki minden sarkon arra kanyarodik be, amerre én is. Az is meglehetősen furcsa volt, hogy az a valaki folyamatosan mond valamit mögöttem. Alig vannak az utcán, egy ember léptét hallom magam mögött... Vagy bolond az illető, vagy szónoki beszédet gyakorol, amely elég sűrűn tele van tűzdelve „heló”-val – gondoltam. Amikor a munkahelyem utcája előtti sarkon jártam, akkor már gyanús volt, hogy mégiscsak tőlem akar valamit Mr. Heló.

Hátrapillantottam. A futó pillantásból nem sok dolog derült ki, csak az, hogy egy fiatal ember jön utánam. Nem álltam meg, nem kérdeztem tőle semmit, és nem szándékoztam reagálni sem a helózására, hiszen nem szoktam ide-

genekkel bájcsvegni – még a végén kiderül, azért akar megállítani, hogy erkölcsstelen ajánlatot tegyen, vagy drogra kérjen pénzt... Ismerem én ezt a fajtát – gondoltam, és szaporítottam a lépteimet. Azonban mégiscsak meg kellett állnom, mert a lámpa még nem váltott zöldre, így kénytelen voltam elengedni néhány autót. És ekkor beért Mr. Heló, aki a romhány, számára szokatlannak tűnő tem-

pó miatt kissé lihegett, mire közvetlenül mellém állt. Mosolygott, és egy kicsit közelebb lépett hozzám.

Alaposan megnézhettem a halmozottan trendi fiúkat a trendi frizurájával, a trendi papucsában, ruhájában, trendi illatfelhőbe burkolva. Tulajdonképpen akármilyen csúnya dolgokat gondoltam is róla, mégis bátornak találtam, hiszen volt bátorsága megszólítani! Méregetés közben azon gondolkodtam, hogyan szegényíthetném meg az utcán ismerkedő fickót a már-már szemtelenség ható merészsége miatt, mikor udvariasan megkérdezte: „Elnézést, ne haragudj, azért loholok utánad, hogy megkérdezzem: nem te hagytad véletlenül a pénztárból az egy kiló paradicsomot? Félretették a kettes pénztárból.”

■ – GERGELY –

Templomrongáló színesfémtolvajok Nyíregyházán

Színesfémtolvajok rongáltak meg két templomot Nyíregyházán; az épületekről a rézből készült csatornacsöveket tulajdonították el, a kár mintegy nyolcszáz ezer forint – közölte a rendőrség múlt csütörtökön az MTI-vel.

A nyíregyházi református templomról még szerdára virradó éjjel lopott el egy ismeretlen tettes egy tíz-tizenkét méter hosszú, rézből készült esélvezető csatornát száznegyvenezer forintot

kárt okozva – mondta Fedor Rita, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei főkapitányság helyettes szóvivője.

Tájékoztatója szerint a város evangélikus templománál pedig csütörtök hajnalban kétszer is járt színesfémtolvaj. Először egy nyolc méter hosszú ereszcsonát, majd négy méter hosszúságban réz ablakpárkányokat feszített le, ellopni azonban nem tudta őket, mert a helyszínre kikerülő rendőrjárőrök meg-

zavarták, így az értékeket hátrahagyva elmenekült a helyszínről.

Később a tolvaj visszament a templomhoz, s akkor mintegy negyvenöt méter hosszú csatornacsövet lopott el, amelynek értéke több mint hatszáz ezer forint.

A helyettes szóvivő megjegyezte: a rendőrség megkezdte a nyomozást a templomrongálók kézre kerítésének érdekében.

► MTI

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Mi a jó, és mi a rossz?

Megdöbbenő az a hír, hogy a Miniszterelnöki Hivatal személyügyi államtitkára homoszexuális. Rádásul erről úgy beszél a sajtó liberális része, mint valamilyen nagy vívmányról vagy követendő magatartásról. Nem érzik, hogy más az értékrendjük, s ezzel nem szolgálják a jövőt és a fejlődést.

Figyeljük meg, hogy a homoszexuálisok nem akarnak saját gyermekeket, és ezért nincsenek gyermekeik. Vagyis az élet és a jövő ellen vannak. Számukra ezért nem fontos a gyermekáldás támogatása, másodlagos az iskolák ügye, a nemzet fennmaradásáért és a nemzeti kultúra megőrzéséért sem tesznek meg mindent, hiszen nekik nincsenek saját utódaik, akikért érdemes „áldozatot” hozni.

Ebből következik, hogy amikor egy ilyen embert bárki fontos állami tisztségre nevez ki, akkor azzal nemzetünk pusztulását támogatja. Hát csak politikailag világitotta át kinevezése előtt a Nemzetbiztonsági Hivatal? Nem érezte maga is, hogy alkalmatlan erre az állásra? Mert az ilyen ember nem fogja a legalkalmasabb embereket a minisztérium családpolitikájába bevinni, nem fogja a gyēs- és gyedterveket támogatni vagy az iskolák fejlesztését szorgalmazni, mert a fejével lehet, hogy helyesen gondolkodik, de egy családos ember a zsigereiben, a legbelsőbb énjében is érzi, hogy az utódokért mindent meg kell tenni, s ott is talál utat a jövőért, ahol az ész már csődöt mondott.

Egyesek helytelenül értik az emberek egyenlősége fogalmát, és a tiltakozásunkat is téves megkülönböztetésnek veszik majd. Pedig az „életben” van szelektálás, és tudatosan is megkülönböztetünk embereket. Alkalmatlan zeneigazgatónak egy botfülű ember, a gyengén látó nem lehet pilóta, sőt még autóvezető sem. A pedofil hajlamú embert vagy az agresszív embert nem engedi pedagógusnak vagy rendőrnek az alkalmassági vizsga. Aki nem akar saját gyermeket, aki nem akar a jövőért tudatosan áldozatot vállalni, az nem alkalmas olyan hivatalra, ahol az ország jövőjét akarják intézni. Más helyen, gazdasági hivatalban vagy a termelésben még kiváló szakember lehet.

Tudatosan nem írok most a bibliai értékrendről, mert akkor egyesek az egész cikket „középkori szellemiségnek” nyilváníthatják. De ha a világi, az „önálló”, a szekuláris fejlődési rend is utódképtelenné, továbbá fejlődésre alkalmatlanná ítéli a homoszexualitást, akkor senki nem mondja azt, hogy ez az „élet” rendje. Bizony a halált és a pusztulást képviselik ők országunkban is. Merjünk elhatárolódni tőlük és azoktól is, akik a sajtóban vagy a politikában támogatják őket.

Imádkozunk azonban szabad és kell is értük!

MISSURA TIBOR nyugalmazott lelkész (Budapest)

Avatás vagy szentelés?

Tisztelt Szerkesztőség! Engedjék meg, hogy a legutóbbi szám 3. lapján megjelenő két cikkel kapcsolatban a következőket írjam.

Az egyik címben (A hit, remény, szeretet útján – Ponicsán Erzsébet lelkésze avatása Kiskőrösön) és a cikkben is mindenütt lelkészavatás szerepel. Mellette egy másik cikk Lelkészszentelés Répcelakon címmel mindenütt lelkészszentelésről beszél. Remélem, ezen beszámoló alapján senki sem jut arra a téves gondolatra, hogy a Déli Egyházkerületben lelkészt avatnak, Dunántúlon viszont lelkészt szentelnek.

Kérem, ha a cikkíró nem tudja a helyes kifejezést, akkor javítsák ki!

Agendánk szerint élettelen dolgot, épületet, orgonát stb. szentelünk, élő, embert viszont avatunk, itakunt stb. Tehát nincs lelkészszentelés, de van lelkészavatás!

Köszönettel:

HARMATI BÉLA nyugalmazott püspök

Munkamegosztás vagy mandátum? címmel az Evangelikus Élet 2006. augusztus 13-ai számának Égtájoló rovatában már kifejtettem az álláspontomat. Akkor így fogalmaztam: „Miközben a hivatalosan rögzített szöveget mindig pontosan olvasom, a nem kötött szövegeknél ígéretes közben valóban többször használok a szentelés kifejezést. (...) Lelkészi szolgálatunk páratlan, semmivel össze nem hasonlítható, mert egyedül csak ezt a hivatást alapította az Úr Jézus Krisztus, hogy legyenek igéjének hirdetői, a szentségekkel szolgáló megbízottai és népének pásztorai. És mivel így Isten szolgálatára elhívottaknak tudjuk magunkat, mégis jónak tartom, ha merjük használni a lelkészszentelés kifejezést.”

Most is csak ezt mondhatom.

ITTSZÉS JÁNOS, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke

Egyházi gyakorlatunk, mint számos egyéb kérdésben, ebben is sokszínű. Jelenleg gyülekezeteink többségében az úgynevezett „Pröble-agenda” használatos, amely tárgyakra nézve a szentelés, emberekkel kapcsolatban a lelkészavatás kifejezést használja. Indoklása: „A lelkészavatás nem emeli a lelkészt a hívek fölé egy magasabb papi rendbe (ezért nem beszélünk pappá szentelésről)...” A liturgikus reform tervezetében viszont már a lelkészszentelés szerepel.

Igazi magyar evangélikus dilemma: a szentelés kicsit katolikus ízű, az avatás viszont túl profán, hétköznapi... „Klasszikus lutheránus megoldásként” használhatjuk a kicsit misztikus ordináció kifejezést is, amely persze megint csak félreérthető vagy kivülálló számára érthetetlen. Úgy tűnik, nem süríthető egyetlen szóba az a csodálatos esemény, amikor az egyház Ura hivatalosan elindítja a lelkészi szolgálatot.

GÁNC S PÉTER, a Déli Egyházkerület püspöke

A Lelkipásztor című folyóiratban a közeljövőben tanulmányt szeretnék megjelentetni az ordinációról. Egyebek mellett azt kívánom majd hangsúlyozni, hogy ez a korántsem csak egyházi jogi akus nem a teológiai tanulmányok ünnepélyes végét, hanem a szolgálatba állítás kezdetét jelöli. Valamire, jelszerű odaszánt és elkötelezett életre, valamint a teljes hivatásként vállalt lelkészi szolgálatra ordinálja az előzetesen megvizsgált jelöltet a püspök.

Őszintén meg kell vallanom, hogy a belső és a külső elhívás (a régiék szép szavával a vocatio interna és a vocatio externa) e kettős kérdését égetőbbnek érzem a szóhasználatban kétségtelenül megmutató bizonytalanságnál. Ha viszont az Evangelikus Élet erről kérdezett, azt kell mondanom, hogy engem nem győzték meg azok az egykori, egyébként tiszteletre méltó tanáraink, akik azt hangsúlyozták, hogy csak tárgyat, épületet szentelünk, embert viszont avatunk. Miért szenteljük fel – ad absurdum – a harangkötelet, ám „csak” avatjuk a lelkészt? Túróczy Zoltán a tiszai egyházkerület püspökeként értékes ígérethetési füzetet jelentett meg Az első papszentelési beszéd címmel. Ő nem félt attól, hogy akár a pap, akár a szentelés kifejezés úgy mond katolizáló tendenciát mutat.

Magam a lelkész szavunkat mindennél szebbnek érzem, ezért jó szívvel tudok lelkészszentelésről beszélni, és – huszonöt évvel saját ordinációm után – lelkészeket szentelni.

FABINY TAMÁS, az Északi Egyházkerület püspöke

Hibaigazítás. Múlt heti számunk 7. oldalán a „Távolai találkozó” című írás egyik mondata értelemzavaró hibával jelent meg. Helyesen a mondat így hangzik: „A nyugalmazott evangélikus lelkész – aki nem melleleg számos kötet szerzője – feleségével együtt Stuttgartból érkezett a találkozóra.” A hibáért az érintettekőtől és olvasóinktól elnézést kérünk. – A szerk.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

HIRDETÉS

Meghívó

A Páratlantklub következő alkalmát július 17-én, kedden 18 órai kezdettel tartjuk a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk Froukje de Hoop, az International Fellowship of Evangelical Students (IFES) munkatársa lesz, aki *Békességben önmagunkkal, békességben másokkal* címmel tart előadást. A résztvevők általában a 25–45 év közötti korosztályba esnek. Az egyedülállókat – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várjuk.

A Páratlantklub ötletgazdája és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziója

HIRDETÉS

Rozsik Gábor evangélikus lelkész, otthonigazgató (telefon: 20/824-7621) szeretettel várja jelentkezésüket a közelmúltban Gödöllőn igényesen megépített és megnyílt Tessedik Sámuel Idősek Otthonába. Érdeklődni lehet még Bódiné Robertka Erika vezető ápolónál a 20/824-7620-as telefonszámon.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangélikus Életet

- egy hónapra: 780 forintért fél évre: 4680 forintért
 három hónapra: 2340 forintért egy évre: 9360 forintért

Név:

Cím:

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vitális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

HALÁLOZÁS

Mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva, az örök élet reménységével tudatjuk, hogy június 28-án, életének 83., boldog házasságának 63. évében csendben megváltó Urához tért Schultz Jenőné sz. Kalavszky Thea, a vanyarci gyülekezet volt húszéves papnéja és kántora, szerető férje szolgálatában odaadó segítőtársa, családja gondoskodó pásztorja.

Minden helyzetben hitvalló, örvendező keresztyén volt. Szüntelen buzdított, bátorított, vigasztalt, reményt adott. Sokrétű tudásával, kifogyhatatlan energiával, egész életében önzetlen, mindenkire lehajló szeretettel, megértéssel, sok munkával tanította, nevelte értelmes, tartalmas, alkotó, örömteli életre a rábízottakat. Mindezt Istentől kapott kegyelemnek tekintette. Közösséget kovácsol, Isten szeretetét sugárzó egyénisége példaértékű.

A gyászszertartás a budafoki evangélikus templomban (Budapest XXII., Játék u. 16.) július 14-én 16 órakor lesz.

Értesítjük tisztelt olvasóinkat, hogy az Evangélikus Országos Könyvtár (1085 Budapest, Üllői út 24.) július 30-tól szeptember 7-ig zárva lesz.

Dr. Mányoki János igazgató

APRÓHIRDETÉS

Orgona eladó. Kétmanuális, felső redőny, pedálos, 3 kiépített nyelvjáttékkal, 17 regiszter, mechanikus játszóz- és elektromos regisztertrakúra. Magassága 4,8 m, mélysége 3,5 m pedállal, szélessége 3,05 m. Telefon: 20/982-1613.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Isten azt mondta Jákóbnak: *Én vagyok az Isten, atyádnak Istene! Ne félj! Én megyek veled Egyiptomba, és én is foglak visszahozni.* 1Móz 46,3–4a (Zsid 12,12–13; Mt 28,16–20; Róm 6,3–8/9–11; Zsolt 119,1–8) Jákób, akinek nagyapját, Ábrahámot Isten kihívta Ur városából és nomád pásztorrá tette, fél elmenni Egyiptomba, ahol bálványimádó pogányok között kell ismét letelepedett életmódot élnie. Semmit sem ért Isten tervéből. Nem sejtí, hogy legkedvesebb fiát, Józsefet a testvérei gonoszsága révén Isten azért juttatta Egyiptomba, és azért tette ott főemberré, hogy ennek a pogány birodalomnak egy féltreos tartománya legyen leendő népe bölcsőjévé, hogy mintegy négyszázötven évvel később hatalmas jelekkel hozza ki onnan a Jákób utódaiból lett népet, és bevigye őket az Ábrahámnak megígért tejjel-mézessel folyó földre, Kánaánba. Jákób fél elindulni, Isten azonban megerősíti: ő maga megy vele Egyiptomba, és ő maga fogja visszahozni is: igaz, neki már csak a csontjait fogják magukkal vinni az Egyiptomból kivonuló utódok. Jákób ebből semmit sem ért, de bízik Istenben, és az ő szavára elindul. Hiszi, hogy Isten a bálványimádó birodalomban is vele lesz, és utódait is megőrzi a pogányság minden kísértésétől. Isten népet – amíg hisz és engedelmeskedik – elenséges világnézeti, kulturájú, vallású környezetben sem érheti semmi olyan baj, amely megígért örökségének elnyerését veszélyeztetné. A szekularizált társadalomban való élet a hívőknek okozhat kényelmetlenséget, akár szenvedést és megpróbáltatást is, de aki kitart a hitben, az az üdvösség ígérte nem veszíti el.

Hétfő

Fogoly vagyok, nem szabadulhatok, szemem elbágyadt a nyomorúságtól. Hívtalak, Uram, mindennap. Zsolt 88,9b–10 (Kol 1,5; 2Móz 14,15–22; Mt 5,33–37) A 88. zsoltár olyan ember imádsága, aki már régóta súlyos betegség fogságában vergődik, és naponta könyörög gyógyulásért, de Isten mindeddig nem teljesítette kérését. Már a halál közelségét érzi, Isten iránti bizalmam mégsem fogy el: tovább könyörög. Az Újszövetségben a kánaáni asszony hite hasonlítható ehhez. Az ilyen hitű ember lehet, hogy nem nyeri el, amiért imádkozik, de ennél sokkal nagyobb a jutalma: magát Istent nyeri meg, és benne valójában mindent megnyer.

Kedd

Ujjong az ajkam, ha tenéked zenghet, lelkem is, amelyet megváltottál. Zsolt 71,23 (Mt 13,44; ApCsel 2,32–40; Mt 5,38–48) A 71. zsoltár olyan ember imádsága, aki nemcsak nyomorúságot szenvedett, de Isten szabadítását is tapasztalta már. Ezért amikor ismét bajba jut, így tud imádkozni: „Sok nyomorúságot és bajt láttattál velem, de újra meglelevenítesz, még a föld mélyéből is újra fölhozol engem.” (20. vers) Még nem látja a szabadulás útját, de tudja, hogy van Megváltója, ezért nem szorult helyzetén kesereg, hanem ujjongó énekel és ujjongó lélekkel várja Isten szabadító tetteit.

Szerda

Az embernek az értelme terveli ki útját, de az Úr irányítja járását. Péld 16,9 (Fil 1,6; ApCsel 16,23–34; Mt 6,1–4) Ember tervez, Isten végez! Az ember akarhat bármit, de akaratának érvényt csak akkor tud szerezni, ha Isten is úgy akarja, illetve megengedi. Isten akaratát viszont mindig meglesz: gyakran a vele ellentétes akaratunk által is. Isten sokszor utat enged az övével ellentétes akaratunknak, de az eredmény ilyenkor is az ő tervébe illeszkedik, azt fogja szolgálni.

Csütörtök

Áldjátok az Urat, ti teremtményei, mindenütt, ahol uralkodik! Áldjad, lelkem, az Urat! Zsolt 103,22 (Zsid 13,15; Mt 18,1–6; Mt 6,5–15) Ahol Isten látszólag nem uralkodik, mert teremtményei föllázadtak ellene, valójában ott is az ő akaratát valósul meg, csak rejtetten és sok szenvedés árán jut célhoz. Akik viszont rábízzák magukat Isten mindenkor szent és jó akaratára, azok nem fognak csalódní, hanem a zsoltárossal együtt fogják Istent hálatelt szívvel áldani.

Péntek

Nem mondja többé Sion lakója, hogy beteg, az ott lakó nép bűnbocsánatot nyer. Ézs 33,24 (Róm 16,25,27; Jn 19,31–37; Mt 6,16–18) Isten népe számára a bűnbocsánat fog gyógyulást hozni. A próféta nem a testi betegségekről mondja ezt, hanem a bűnből mint betegségből való gyógyulást ígéri. Csak a bűnbocsánat szabadít fel a bűnnel való szakításra.

Szombat

Tűzbe teszem és megtisztítom őket, ahogyan az ezüstöt tisztítják, megpróbálom őket, ahogyan az aranyat próbálják. Ő segítségül hívja nevemet, én pedig meghallgatom őt. Zak 13,9 (1Pt 1,6–7; Jel 3,1–6; Mt 6,19–23) A gyógyulás, a bűntől való megtisztulás ritkán történik egyik pillanatról a másikra. Általában hosszadalmas folyamat. Isten szenvedésekkel és megpróbáltatásokkal égeti ki lelkünk bűnt. Nem büntetésként méri ránk a szenvedést, hanem mert megbocsátott, és valóban meg akar tisztítani minden bűnös indulattól.

■ VÉGHELYI ANTAL

Következő számunkban:

Szubjektív képtár

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
 EvÉlet on-line: www.evelet.hu
 Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschér Károly (kif) – Ige+hirdető (karoly.hafensch@lutheran.hu), Kendek K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendek K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Grafika Press ZRt. 1101 Budapest, Monori út 1–3. Felelős vezető: Farkas Tamás vezérigazgató

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokot tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 15-től július 22-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.30 / Kossuth rádió Édes anyanyelvünk (5') 9.50 / mtv Református magazin (26') 10.00 / Duna Tv Református istentisztelet közvetítése Makádról (60') 10.04 / Kossuth rádió Református istentisztelet közvetítése a debreceni református Nagytemplomból. Igét hirdet dr. Bölcseki Gusztáv püspök, a zsinat lelkészi elnöke (56') 12.05 / Duna Tv Élő egyház (26') 14.50 / Duna Tv A világörökség kincsei A chartres-i katedrális – Franciaország (német ismeretterjesztő sorozat, 1994) (15')	8.20 / Duna II. Autonomia Elfeledett tájakon. Hont (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2000) (31') 9.30 / PAX Poézis együttes (56') 12.35 / PAX Százéves a farsori evangélikus templom (92') 12.51 / Bartók rádió Itzés Gergely hangversenye (70') 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi istenünk! Az evangélikus egyház felőrája A műsorban a paksi ötödik országos evangélikus találkozón készült hangképes beszámoló második részét hallhatják. 14.00 / Duna Tv Navigátor. A csodarábbik nyomában, 2/1. rész (2005) (37')	6.25 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26') 11.00 / PAX Legendák földjén. Fertőd vidéke (ismeretterjesztő sorozat) (61') 12.00 / Bartók rádió Hangverseny délidőben. A schleswig-holsteini zenei fesztivál nyitó hangversenye (120') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház felőrája 15.20 / Duna II. Autonomia Magyar történelmi arcképcsarnok Tessedik Sámuel (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2003) (28') 20.00 / Filmmúzeum Perlasca – egy igaz ember története (magyar–olasz–francia–svéd film, 2002) (125')	9.55 / m2 Az Árpád-kor templomai 18. rész (15') 14.00 / Bartók rádió HangjátékTér. Levéltitok Karinty Frigyes és Hatvany Lajos (41') 14.10 / m2 Apátságok és kolostorok Németalföldi kolostorok 28. rész (25') 14.20 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Hunyady György: A nemzetek jelleme és a nemzeti sztereotípiák (59') 13.30 / Kossuth rádió „Te benned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája 15.05 / PAX Istentisztelet (ZMC – 60')
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
6.25 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26') 9.00 / m2 Kerekék és lépések (45') 13.00 / PAX Székelyföldi vártemplomok (dokumentumfilm-sorozat) (52') 13.05 / m2 Másfél millió lépés Magyarországon 9. rész (35') 18.50 / Filmmúzeum Csehov (szovjet ismeretterjesztő film) (30') 20.00 / cinemax Szívedbe zárva (amerikai film, 2000) (115') 21.40 / PAX Kitöltött úr Szita István evangélikus lelkész-festő portréja (33')	13.30 / Kossuth rádió Az Úr közel! A baptista egyház felőrája 12.45 / RTL Klub A kis jegesmedve (német rajzfilm, 2001) (69') 13.55 / Duna Tv Kézjegy. Csorba László történész (41') 14.15 / PAX Mit ér az ember, ha színész? Szacsavay László (40') 17.25 / PAX Két gyülekezet, egy templom (22') 19.00 / Bartók rádió Hat himnusz Sík Sándor fordításában (30') 21.30 / Duna II. Autonomia Áldozathozatal (olasz–orosz játékfilm, 1986) (143')	7.30 / Rádió C (FM 88,8) Evangélikus felőrá Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 10.00 / mtv Református istentisztelet Közvetítés Sárospatakról, a Csillagpont református ifjúsági találkozó záróeseményéről (60') 12.05 / Duna Tv Isten kezében Képes beszámoló a paksi országos evangélikus találkozóról (26') 15.05 / m2 Szerb ortodox egyházművészet Magyarországon (50') 22.05 / PAX Alpha-kurzus. Miként olvassam a Bibliát? (42')	8.30 / Civil rádió Evangélikus felőrá Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 10.05 / mtv Metodista magazin (26') 10.30 / mtv Református ifjúsági műsor (10') 11.10 / mtv Mai hitvallások. A néhai Andorka Rudolf szociológussal tíz évvel ezelőtt készített interjú ismétlése (m2, 13,55) 11.30 / mtv Zsoltárvariációk (30') 12.05 / Duna Tv Élő egyház (26') 15.15 / Kossuth rádió Csillagpont. Beszámoló a sárospataki országos református ifjúsági találkozóról (45')